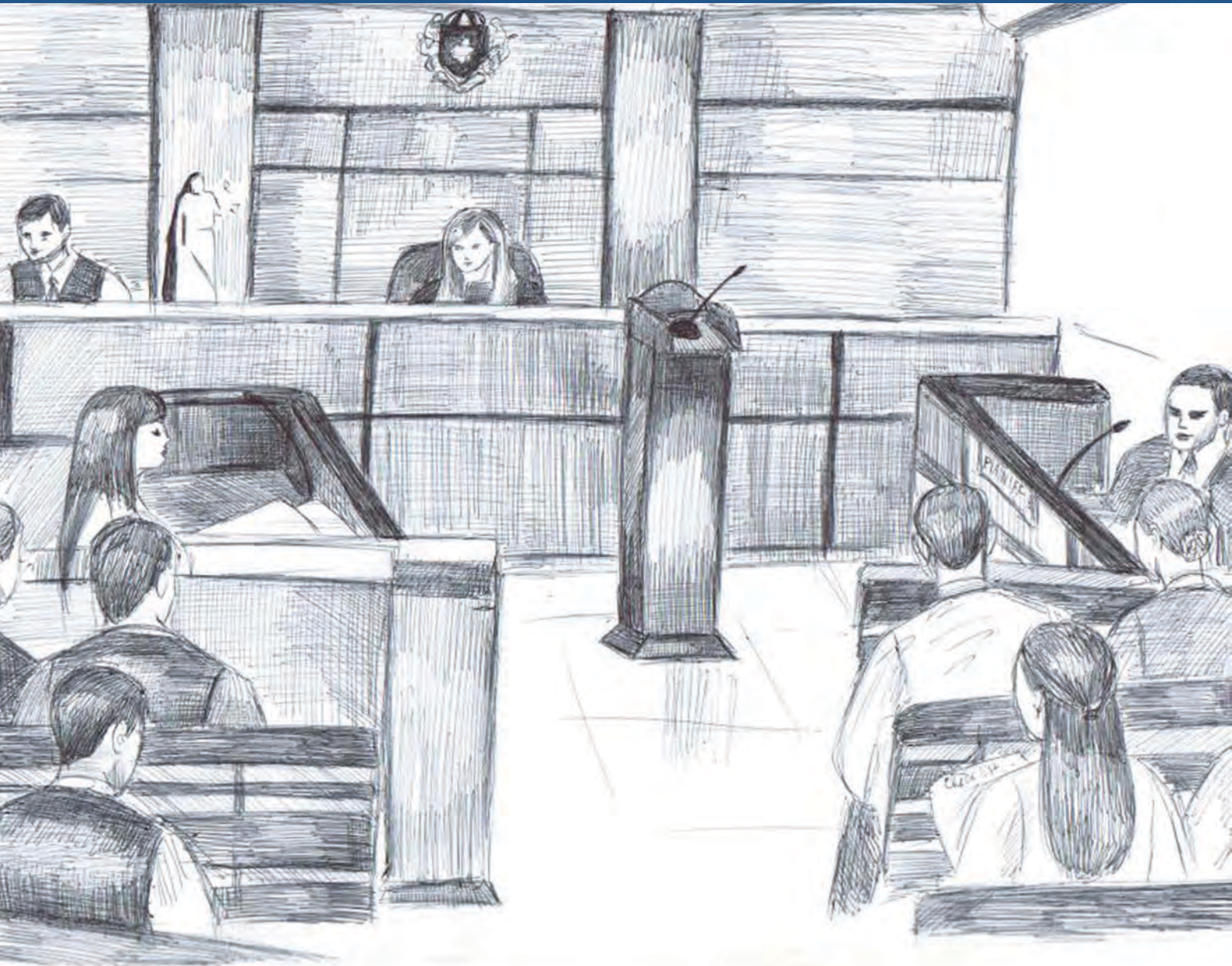

სასამართლო მონიტორინგის ანგარიში № 4

პერიოდი იანვარი-ივლისი 2014

სასამართლო მონიტორინგის ანგარიში

№4

პერიოდი: 2014 წლის იანვარი – ივლისი

დეკემბერი, 2014 წ.

თბილისი, საქართველო

აღნიშნული მონიტორინგის პროექტის განხორციელება შესაძლებელი გახდა ამერიკელი ხალხის გულუხვი დახმარებით, ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) და ფოლკე ბერნადოტეს სახელობის აკადემიის ფინანსური მხარდაჭერით. შინაარსზე პასუხისმგებელია „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“. დოკუმენტის შინაარსი შეიძლება არ გამოხატავდეს USAID-ისა, ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის, აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) ან ფოლკე ბერნადოტეს სახელობის აკადემიის შეხედულებებს.

სარჩევი

მადლიერების გამოხატვა.....	3
მოკლე მიმოხილვა	4
სასამართლო მონიტორინგის მიზანი და დაკვირვებულ საქმეთა რაოდენობა.....	8
მეთოდოლოგია.....	10
საქმეთა შერჩევა და მონიტორინგის მთავარი აქცენტები.....	12
დავათა შედეგები	14
ადმინისტრაციული პროცესის ძირითადი პრინციპები.....	17
საქმის განხილვის გონივრული ვადა და პუნქტუალობა.....	18
ძირითადი მიგნებები	18
საჯარო განხილვის უფლება	23
ძირითადი მიგნებები	24
მოსამართლის მიერ სხდომის წარმართვის პრინციპი	29
ძირითადი მიგნებები	30
ინკვიზიციურობის პრინციპი (მოსამართლის ინიციატივა).....	42
ძირითადი მიგნებები	43
მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპი	47
ძირითადი მიგნებები	48
დანართები.....	57

მადლიერების გამოხატვა

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ მადლობას უხდის საქართველოს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს, თბილისის, ბათუმის და ქუთაისის საქალაქო სასამართლოებს, ასევე გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებს, რომლებიც ჩვენს დამკვირვებლებს სასამართლო განხილვების დროს ჩანაწერების თავისუფლად გაკეთების საშუალებას აძლევდნენ. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ ასევე მადლობას უხდის სასამართლოთა ადმინისტრაციულ პერსონალს, მათ შორის, სასამართლო აღმასრულებლებს, მოსამართლეთა თანაშემწეებს და სხდომის მდივნებს.

ამასთანავე, განსაკუთრებული მადლობას ვუხდით ბატონ ნილ ვაინშტაინს, აღმოსავლეთ-დასავლეთის მართვის ინსტიტუტის (EWMI) სამართლებრივი სისტემების სპეციალისტს, რომელმაც თავისი უაღრესად ღირებული გამოცდილების, წინადადებებისა და რჩევების გაზიარებით მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ამ კვლევაში, მადლობა ასევე ფოლკე ბერნადოტეს სახელობის აკადემიასა და ეუთოს კანონის უზენაესობის ოფისს ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მონიტორინგის სფეროში გამოცდილების გაზიარებისათვის. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ ხაზს უსვამს ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მონიტორინგის სახელმძღვანელოს მნიშვნელობას, რომლის შექმნაზეც ერთობლივად იმუშავეს ფოლკე ბერნადოტეს აკადემიამ და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისმა. სახელმძღვანელო ასახავს იმ ძირითად სტანდარტებს რომელიც დაცული უნდა იყოს ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში და წარმოაჩენს საჭიროებას სასამართლო მონიტორინგის ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ სასამართლო მონიტორინგზე მომუშავე ჯგუფი გაეცნო სახელმძღვანელოს და გამოიყენა მასში მოცემული პრაქტიკული რჩევები.

მოკლე მიმოხილვა

წინამდებარე ანგარიში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველოს“ ადმინისტრაციული სასამართლოს სხდომების მეოთხე ანგარიშია. ის 2014 წლის იანვარ-ივლისის პერიოდს მოიცავს და თბილისის, ბათუმის, ქუთაისის, გორისა და რუსთავის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მონიტორინგის მონაცემებს ასახავს. მონიტორინგის ეს პერიოდი პირველი იყო, როცა „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ დაკვირვება რუსთავში განახორციელა. სულ დაკვირვებას დაექვემდებარა 683 სხდომა 268 საქმესთან დაკავშირებით.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველო“ დააკვირდა სასამართლოს ადმინისტრაციისა და მოსამართლეების მიერ ისეთი პრინციპების დაცვას, როგორებიცაა: საქმის განხილვის გონივრული ვადა და პუნქტუალობა, საჯარო განხილვის უფლება, მოსამართლის მიერ სხდომის წარმართვის პრინციპი, ინკვიზიციურობის პრინციპი, მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპი.

ამ ანგარიშის ძირითადი მიგნებები შემდეგია:

- მონიტორინგის პერიოდში სახელმწიფო მხარის სასარგებლოდ გადაწყვეტილ საქმეთა რაოდენობა პირველი და მეორე მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით საგრძნობლად შემცირდა. ყველაზე მნიშვნელოვანი შედეგები დაფიქსირდა ბათუმის, ქუთაისისა და გორის რეგიონულ სასამართლოებში, სადაც სახელმწიფო ორგანოების სრული წარმატებით დასრულდა საქმეთა 35%-ზე ნაკლები. მონიტორინგის პერიოდში დაკვირვებას დაექვემდებარებულ სასამართლოებში, საშუალოდ, სახელმწიფო მხარის სრული წარმატებით მთავრდებოდა საქმეთა 53% (268-დან 141).
- მიმდინარე პერიოდში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ პირველად დააკვირდა რუსთავის რაიონულ სასამართლოს. რუსთავის სასამართლოში აღმოჩენილი მიგნებები მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა დანარჩენ სასამართლოებთან დაკავშირებული მიგნებებისგან, სადაც მონიტორინგი მანამდეც ხორციელდებოდა და ზოგიერთ ასპექტში მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება აჩვენა. ერთი ძირეული განსხვავება არის ის, რომ რუსთავში იმ საქმეთა პროცენტული მაჩვენებელი რომლებიც სახელმწიფოს სრული წარმატებით მთავრდებოდა არის 67%, მაშინ როცა

წარსულში მონიტორინგს დაქვემდებარებული რეგიონული სასამართლოების მიერ წარმოებულ საქმეთა ეს მაჩვენებელი, 35%-ზე ნაკლები იყო. ამასთან, რუსთავის რაიონულ სასამართლოში, საქმეთა მხოლოდ 29% დაიწყო დროულად, რაც დიდად განსახვავდება წარსულში მონიტორინგს დაქვემდებარებულ სასამართლოებისგან, სადაც სხდომების 50%-ზე მეტი იწყებოდა დროულად.

- რუსთავის რაიონულ სასამართლოში სხვა სასამართლოებისგან განსხვავებული მიგნებებია ასევე მოსამართლეთა მიერ საქმის წარმართვის თვალსაზრისითაც. მაგალითად: სხდომების 86% შემთხვევებში მოსამართლეებმა ვერ შეძლეს საქმის არსის მოკლე აღწერის წარდგენა; არცერთ სხდომაზე არ იქნა შეთავაზებული მორიგება; და საქმეთა მხოლოდ 33% შემთხვევებში გამოაცხადეს მოსამართლეებმა ის მტკიცებულებები, რომლებიც საფუძვლად დაუდეს თავიანთ გადაწყვეტილებას. წინა მონიტორინგის პერიოდს დაქვემდებარებულ სასამართლოებში შედეგები ბევრად მაღალი იყო, რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ მანამდე მონიტორინგს დაქვემდებარებული სასამართლოების მიერ დანერგილი უკეთესი პრაქტიკა სხვა სასამართლოებზე არ გავრცელებულა. მოუწოდებთ, რომ რუსთავის საქალაქო სასამართლოსა და სხვა სასამართლოებს დანერგონ იმ სასამართლოთა საუკეთესო პრაქტიკა, რომელთაც მონიტორინგის პერიოდებს შორის გაუმჯობესები აჩვენეს.
- გარკვეული ტენდენციები, რომლებიც მესამე მონიტორინგის პერიოდში არსებობდა, კვლავ უცვლელია: თბილისის საქალაქო სასამართლო მონიტორინგებს დაქვემდებარებულ რეგიონულ სასამართლოებთან შედარებით ბევრი ასპექტით ნაკლებად აქტიურობდა. კერძოდ, რეგიონული სასამართლოები გაცილებით უკეთესნი იყვნენ ისეთ საკითხებში, როგორებიცაა: საქმის არსის მოკლედ აღწერა მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე; მხარეებისათვის მათი უფლებების განმარტება; მხარეებისათვის სხდომის ეტაპების მნიშვნელობის განმარტება; სამართლებრივი საფუძვლის განმარტება, რომელსაც ემყარებოდა შუალედური გადაწყვეტილებები, მხარეებისათვის საქმის მორიგებით დასრულების შეთავაზება; ასევე იმ მტკიცებულებების გამოცხადება, რომლებსაც ეყრდნობოდნენ მოსამართლეები საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანისას. თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ ამ პროცედურების შეუსრულებლობა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, როცა მხარეებს არ ჰყავთ წარმომადგენლები, რაც ხშირად ხდება, საქართველოში ადმინისტრაციული საქმეებზე სახელმწიფო იურიდიული დახმარების ნაკლებობის გამო.

- მონიტორინგის პერიოდში, მოსამართლეები კვლავ პასიურობდნენ ინკვიზიციურობის პრინციპის გამოყენების მხრივ. ეს განსაკუთრებით ვლინდებოდა შემდეგ ქმედებებში: საქმეში მესამე მხარის მიწვევა, მხარეებისათვის მითითებების/რეკომენდაციების მიცემა, მხარისათვის დამატებითი ინფორმაციისა და მტკიცებულებების წარდგენის მოთხოვნა. ინკვიზიციურობის პრინციპის გამოყენება ორმაგად მნიშვნელოვანია იმ პირობებში, როდესაც საქართველოში სახელმწიფოს მიერ ადმინისტრაციულ დავებზე უფასო სასამართლო წარმომადგენლობა უზრუნველყოფილი არ არის.
- თბილისის საქალაქო სასამართლოს და რუსთავის რაიონული სასამართლოს მოსამართლეებმა, მონიტორინგს დაქვემდებარებულ სხვა სასამართლოებთან შედარებით, დავის მორიგებით დასრულების შეთავაზების კუთხით ნაკლები ინიციატივა გამოიჩინეს. კერძოდ, თბილისის საქალაქო სასამართლოში, მოსამზადებელი სხდომების 78% -ში და მთავარი სხდომების 90%-ში მოსამართლეებმა მხარეებს მორიგება არ შესთავაზეს, რაც მონიტორინგის წინა პერიოდთან შედარებით დიდი ზრდაა. წინა მონიტორინგის დროს დავის მორიგებით დასრულების შეთავაზება არ მომხდარა სხდომების 66% და 77% შემთხვევებში, შესაბამისად. დიდ გაუმჯობესებას ჰქონდა ადგილი ბათუმის, ქუთაისისა და გორის სასამართლოებში. მაგალითად, ქუთაისის სასამართლოში, მორიგების შეთავაზება არ მომხდარა მოსამზადებელი სხდომების მხოლოდ 4%-ში და მთავარი სხდომის 16%-ში, მაშინ როცა წინა მონიტორინგის დროს მორიგების შეთავაზება არ მომხდარა 33% და 50% შემთხვევებში, შესაბამისად.
- მონიტორინგს დაქვემდებარებულ ყველა სასამართლოში მოსამართლეები კვლავ წარმატებით ინარჩუნებდნენ წესრიგს სასამართლო დარბაზებში. ამასთან, მოსამართლეებს მხარეებთან კონსულტაციის გარეშე სხდომის არცერთი პროცედურული ეტაპი არ გამოუტოვებიათ,
- თბილისის საქალაქო სასამართლოს და რუსთავის რაიონული სასამართლოს მოსამართლეებმა მტკიცებულება, რომელიც საფუძვლად დაუდეს გადაწყვეტილებას, საქმეთა მხოლოდ 26% და 33% შემთხვევაში გამოაცხადეს; რაც განსაკუთრებით დაბალი პროცენტული მაჩვენებელია ბათუმის საქალაქო სასამართლოს, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოსა და გორის რაიონულ სასამართლოსთან შედარებით. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა მტკიცებულება, რომელიც საფუძვლად დაუდეს გადაწყვეტილებას, საქმეთა 60% შემთხვევაში გამოაცხადეს, ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ და გორის რაიონულმა სასამართლომ კი

ყველა შემთხვევაში. უნდა აღინიშნოს, რომ მონიტორინგის წინა პერიოდში ბათუმის საქალაქო სასამართლოს ეს მაჩვენებელი 23%-ს შეადგენდა.

- საერთო ჯამში, მონიტორინგს დაქვემდებარებულმა ყველა სასამართლომ მისაღები შედეგები აჩვენა ოფიციალურ განრიგში სხდომის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნების მხრივ. თუმცა, ზოგ შემთხვევაში სასამართლოს ადმინისტრაციები ვერ უზრუნველყოფდნენ იმ სასამართლო სხდომების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას, რომლებიც განუსაზღვრელი ვადით გადაიდო. ამასთან, თბილისის საქალაქო სასამართლოს არცერთ შემთხვევაში არ გამოუქვეყნებია კანონის შესაბამისი მუხლები, რომლებითაც დავა მიმდინარეობდა. ამ პრობლემის შესახებ „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ სასამართლო მონიტორინგის პირველი ანგარიშიდან მოყოლებული აღნიშნავს.
- რეგიონულ სასამართლოებში დაფიქსირდა ტენდენცია, რომ მხარეებს განემარტებოდათ თავიანთი გარკვეული უფლებები, მაგალითად, დავის მორიგებით დასრულების უფლება, საჩივრის უკან გამოთხოვის უფლება და მოწინააღმდეგე მხარის მიერ შეტანილ შუამდგომლობაზე აზრის გამოთქმის უფლება. ამას ადგილი არ ჰქონია თბილისის საქალაქო სასამართლოში, სადაც უმეტეს შემთხვევებში ორი უფლება განიმარტებოდა: შუამდგომლობის წარდგენის უფლება და მოსამართლის აცხადების უფლება.
- თბილისის საქალაქო სასამართლო, ბათუმის საქალაქო სასამართლო და გორის რაიონული სასამართლო უმეტეს შემთხვევებში ეფექტურად იცავდნენ პუნქტუალობის პრინციპს. მათგან განსხვავებით, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში და რუსთავის რაიონულ სასამართლოში გვიან დაწყებულ სხდომათა პროცენტული მაჩვენებელი შესაბამისად 49% და 71 % იყო.
- მონიტორინგს დაქვემდებარებულმა ყველა სასამართლომ, საშუალოდ, საბოლოო გადაწყვეტილება ორთვიანი პერიოდის განმავლობაში გამოიტანა, როგორც ეს კანონითაა განსაზღვრული.
- მეოთხე მონიტორინგის პერიოდში გადაწყვეტილებები გამოტანილ იქნა საშუალოდ 30 დღეში. ეს დასკვნები აჩვენებს, რომ თბილისის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში დანიშნული მოსამართლეების რაოდენობა არასაკმარისია სწრაფად მზარდი საქმეების წარმართვისათვის.
- საერთო ჯამში, მოსამართლეები ყველა სასამართლოში იცავენ შეჯიბრებითობის პრინციპს.

სასამართლო მონიტორინგის მიზანი და დაკვირვებულ საქმეთა რაოდენობა

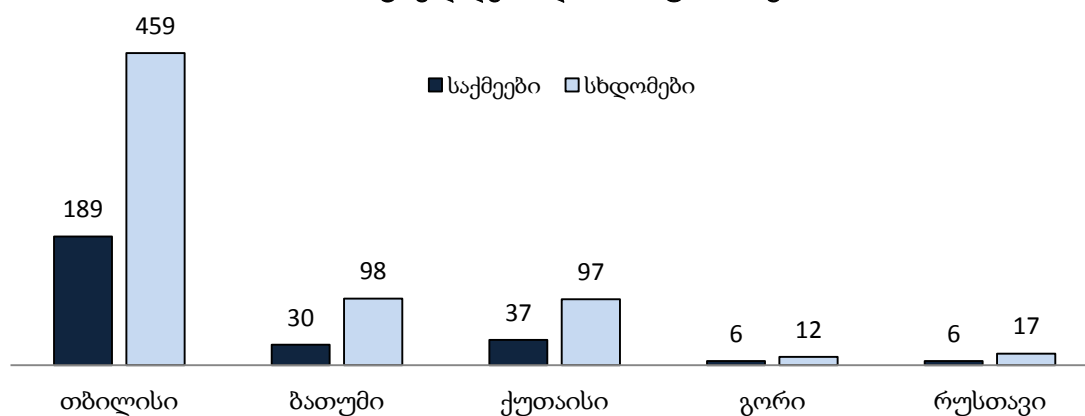
„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ სასამართლო მონიტორინგის პროექტის მიზანია, ხელი შეუწყოს საქართველოს სასამართლო სისტემის გამჭვირვალობას, ეფექტიანობასა და ხელმისაწვდომობას ადმინისტრაციული სამართლის სფეროში. ამ მიზნით, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგის ჯგუფი ესწრება ადმინისტრაციულ სასამართლო პროცესებს, აგროვებს ინფორმაციას სხდომათა პროცედურების შესახებ, ადგენს სტატისტიკას, აანალიზებს მიღებულ მონაცემებს და გამოაქვს შესაბამისი დასკვნები. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ აღნიშნულ პროექტს განსაკუთრებულად მნიშვნელოვნად მიიჩნევს, რადგან მონიტორინგის შედეგები გასაჯაროვდება და საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომია ამომწურავი მიმოხილვა იმისა, თუ რა ხდება სინამდვილეში საქართველოს სასამართლოთა დარბაზებში. ეს, თავის მხრივ, ხელს უწყობს საქართველოს სასამართლო სისტემის მდგომარეობისა და იმ სფეროების შესახებ საჯარო დებატების წამოწყებას, რომლებიც რეფორმას საჭიროებს.

წინამდებარე ანგარიშში ასახული სასამართლო მონიტორინგის შედეგები მოიცავს 2014 წლის იანვარ-ივლისის პერიოდს და თბილისის, ბათუმის, ქუთაისის, გორისა და რუსთავის პირველი ინსტანციის სასამართლოთა მონაცემებს აერთიანებს. მონიტორინგის პერიოდში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ დააკვირდა 268 ადმინისტრაციული სასამართლო საქმეების მიმდინარეობას, საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე. მათ შორის ერთ საქმეს რამდენიმე სხდომის ჩატარება დასჭირდა. სულ ჩვენი დამკვირვებლები დაესწრნენ 683 სხდომას. აქედან: 459 სხდომა (189 საქმე) თბილისის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, 98 სხდომა (30 საქმე) ბათუმის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, 97 სხდომა (37 საქმე) ქუთაისის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, 12 სხდომა (6 საქმე) გორის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში და 17 სხდომა (6 საქმე) რუსთავის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში. პირველად ჩაატარა დაკვირვება ქუთაისისა და ზუგდიდის სასამართლოებში.

ზემოთ ჩამოთვლილ სხდომებთან ერთად, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ მონიტორინგი განახორციელა 241 საქმეზე, რომლებიც განუსაზღვრელი ვადით გადაიდო, ან შეწყდა მხარეთა შორის მორიგების, საქმის დაუშვებლად ცნობის, ან მხარეთა მიერ საქმის უკან გამოთხოვის საფუძველზე. მორიგება მიღწეულ იქნა 32 საქმეზე, 15 საქმე დაუშვებლად იქნა ცნობილი, 67

საქმე უკან იქნა გამოთხოვილი, 127 საქმე გადაიდო განუსაზღვრელი ვადით.¹ ეს საქმეები წინამდებარე ანგარიშის საერთო სტატისტიკაში არაა შეტანილი, თუმცა მასში ნახსენებია ეს საქმეები, როცა მოსამართლის შეთავაზებას მხარეები დაეთანხმნენ და მორიგებას მიაღწიეს.

**გრაფიკი 1. საქმეები და სასამართლო სხდომები, რომლებზეც
ხორციელდებოდა მონიტორინგი**

¹ იხ. დანართი 1, გრაფიკი 1.2.

მეთოდოლოგია

სასამართლო მონიტორინგის განხორციელების მიზნით, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ თავდაპირველად მისი დამკვირვებლების მიერ შესავსები სპეციალური კითხვარი შეიმუშავა (იხ. დანართი 9). კითხვარი შედგებოდა 148 შეკითხვისაგან, რომლებიც შესაბამისი კანონმდებლობის პროცედურული მოთხოვნების გათვალისწინებით ჩამოყალიბდა.²

კითხვარი შედგება ისეთი კითხვებისაგან, რომელთაც პასუხის რამდენიმე ვარიანტი აქვს და კომენტარის გაკეთების საშუალებასაც იძლევა. იგი უზრუნველყოფს, რომ დამკვირვებლებმა სხდომის ყველა მნიშვნელოვანი ასპექტი დაასაბუთონ. ამასთან ერთად, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ შეიმუშავა ელექტრონული მონაცემთა ბაზა, რომელიც შეგროვებული ინფორმაციის დამუშავების მარტივ გზას გვთავაზობს და შესაბამისი სტატისტიკის შედგენის საშუალებასაც იძლევა. მონაცემთა ბაზა ხელმისაწვდომია მოთხოვნისამებრ ყველა დაინტერესებული პირისათვის და კითხვარის ბეჭდური ვერსიის იდენტურია. მისი საშუალებით შეკრებილ მონაცემთა მართვა და ადმინისტრირება უფრო იოლდება.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგის განსახორციელებლად სულ 22 სასამართლო დამკვირვებელი ჰყავდა: 12 ნახევარ განაკვეთზე მომუშავე დამკვირვებელი თბილისში; 5 ნახევარ განაკვეთზე მომუშავე დამკვირვებელი ბათუმში; 3 ნახევარ განაკვეთზე მომუშავე დამკვირვებელი ქუთაისში, 1 სრულ განაკვეთზე მომუშავე დამკვირვებელი გორში და 1 სრულ განაკვეთზე მომუშავე დამკვირვებელი რუსთავში. დამკვირვებლები არიან იურიდიული ფაკულტეტის დამამთავრებელი კურსის სტუდენტები, რომლებსაც საგულდაგულოდ შეირჩნენ ღია კონკურსის წესით. სასამართლო პროცესების მონიტორინგის დაწყებამდე, ყველა დამკვირვებელმა რამდენიმედღიანი ინტენსიური თეორიული და პრაქტიკული ტრენინგი გაიარა. დღეში სულ მცირე 2 დამკვირვებელი ესწრებოდა სხდომებს თბილისის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში და აკვირდებოდა როგორც ახალი, ისე გადადებული საქმეების განხილვებს. დამკვირვებლები მიდიოდნენ ბათუმის და ქუთაისის საქალაქო, გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში ოფიციალური განრიგით დანიშნულ ახალი საქმეების განხილვებზე დასასწრებად; ისინი გადადებულ საქმეებზე გამართულ სხდომებსაც ესწრებოდნენ. იმ სხდომებზე სრული სურათის შესაქმნელად, რომელთა შესახებ ინფორმაციაც სასამართლოების ვებგვერდებზე გამოქვეყნებული ან გამოტოვებული იყო,

² საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, თბილისი, 23/07/1999, №2352-რს; საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, თბილისი, 14/11/1997, №1106-ილ.

დამკვირვებლები სასამართლოებში მაშინაც მიდიოდნენ, როდესაც სხდომების
თაობაზე ინფორმაცია აღნიშნულ ვებგვერდებზე გამოქვეყნებული არ ყოფილა.

საქმეთა შერჩევა და მონიტორინგის მთავარი აქცენტები

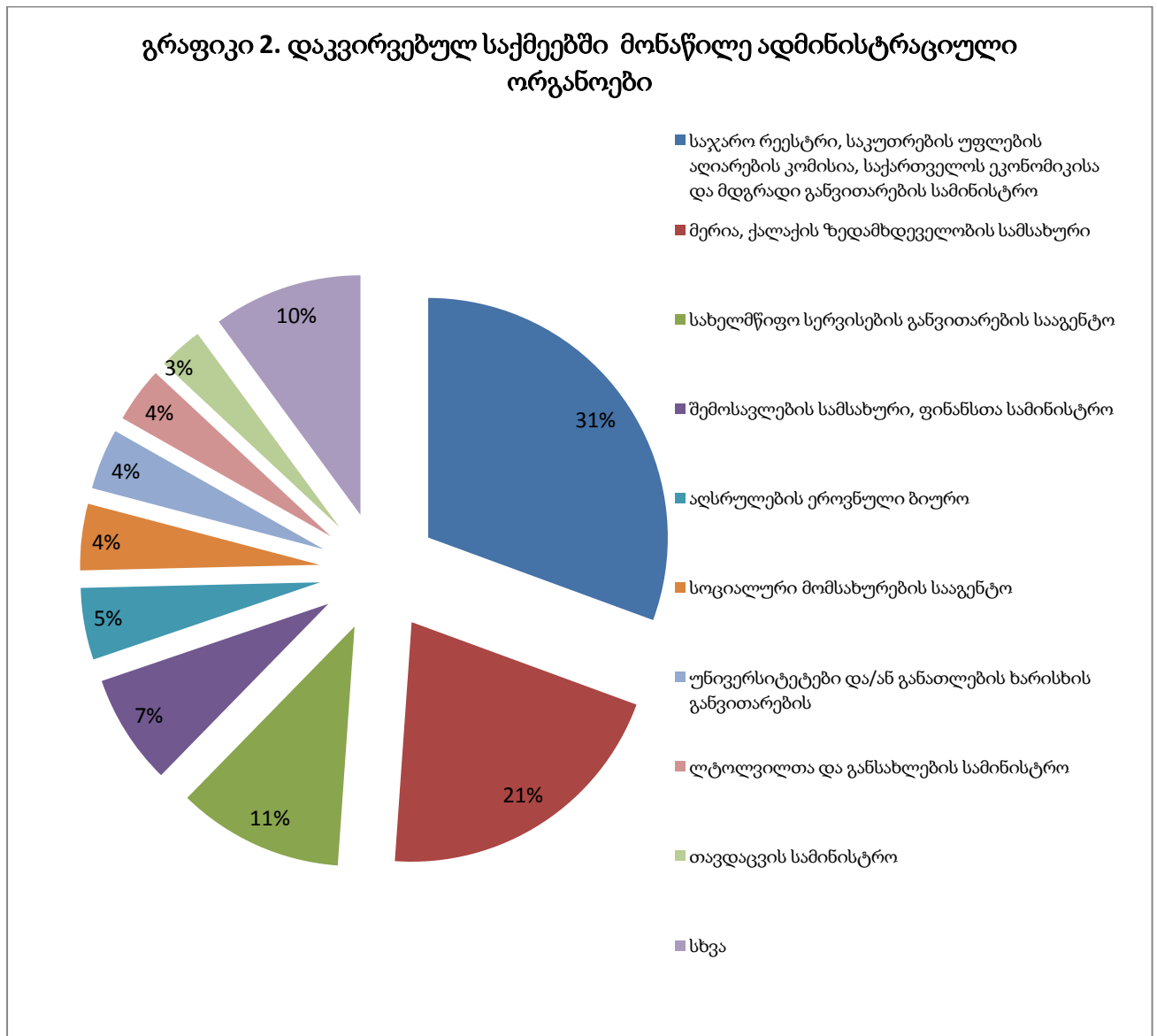
მონიტორინგის განსახორციელებლად საქმეები შესაბამისი სასამართლოების ვებგვერდებზე გამოქვეყნებული ოფიციალური განრიგის მიხედვით შეირჩეოდა.³ ჩვენი დამკვირვებლები სხდომებს ესწრებოდნენ ასევე შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით, როდესაც სასამართლოთა დერეფნებში სხდომის მდივნები რომელიმე სასამართლო განხილვის დაწყების შესახებ აცხადებდნენ. დაგეგმილი განხილვების თაობაზე ინფორმაციის მოპოვების მიზნით „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ დამკვირვებლები რეგულარულად უკავშირდებოდნენ მოსამართლეთა თანაშემწეებს, სასამართლო აღმასრულებლებს, სასამართლოს ადმინისტრაციულ პერსონალს, მხარეებს და მათ წარმომადგენლებს.

წინა წლებში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ სასამართლო მონიტორინგის დროს აქცენტს საკუთრების უფლებასთან დაკავშირებულ დავებზე აკეთებდა, რადგან გახშირდა საჩივრები აღნიშნული უფლების ხელყოფის თაობაზე.⁴ თუმცა მონიტორინგი სხვა საქმეებზედაც ხორციელდებოდა. პირველი ინსტანციის სასამართლოებში ადმინისტრაციული პალატის მოსამართლეები სპეციალიზებულები არიან, რაც იმას ნიშნავს, რომ საკუთრების უფლების ხელყოფასთან დაკავშირებულ დავებს რამდენიმე მოსამართლე იხილავს. ეს კი ქმნის რისკს, რომ მონიტორინგის დროს დაკვირვება ერთსა და იმავე მოსამართლეთა მუშაობაზე ვრცელდება. ერთი მხრივ, ამის გამო, ხოლო, მეორე მხრივ, ყველა შესაძლო პროცედურული ხარვეზის დასადგენად,

³ თბილისის საქალაქო სასამართლოს ოფიციალური ვებგვერდი: www.tcc.gov.ge; ბათუმის საქალაქო სასამართლოს ოფიციალური ვებგვერდი: <http://batumi.court.gov.ge/>; გორის რაიონული სასამართლოს ოფიციალური ვებგვერდი: <http://gori.court.gov.ge/>; ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს ოფიციალური ვებგვერდი: <http://court.gov.ge/courts/quTaisi-saqalaqo-sasamarTlo/?page=17>; რუსთავის რაიონული სასამართლოს ოფიციალური ვებგვერდი <http://court.ge/courts/rustavis-saqalaqo-sasamartlo/>

⁴ საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია (საია), 2012 წლის ანგარიში, <http://gyla.ge/geo/news?info=842>, ვებგვერდი ინახა 31/01/2013; ასოციაცია „მწვანე ალტერნატივა“, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, საქართველოს რეგიონული მედიის ასოციაცია, „საკუთრების დაუცველი უფლებები საქართველოში“, 2012 წ. მარტი, http://www.greenalt.org/webmill/data/file/publications/Stripped_Property_Rights_April2012_Eng.pdf, ვებგვერდი ინახა 31/01/2013; „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“, „საკუთრების უფლების დაცვის პრობლემა სოფელ გონიოს მაგალითზე“, 2011 წ. მარტი, <http://transparency.ge/en/post/report/problems-related-protection-property-rights-case-gonio-march-2011>, ვებგვერდი ინახა 31/01/2013; „საკუთრების უფლების დაცვის პრობლემა დაბა მესტიის მაგალითზე“, 2011 წ. ივლისი, <http://transparency.ge/en/post/report/problems-related-protection-property-rights-case-mestia-july-2011>, ვებგვერდი ინახა 31/01/2013; სტუდია GNS-ის დოკუმენტური ფილმი „საკუთრების უფლებების დარღვევა, დიდმის საქმე“, <http://www.youtube.com/watch?v=ioAZneCQ1nw>, ვებგვერდი ინახა 31/01/2013.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ გადაწყვიტა, მონიტორინგი შემთხვევითობის პრინციპით შერჩეული სხვა ადმინისტრაციული საქმეების სასამართლო განხილვებზედაც განეხორციელებინა. მონიტორინგის ამ პერიოდში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ ყველა ადმინისტრაციული საქმე მოიცვა, გარდა არანებაყოფლობით მკურნალობასთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევებისა და ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისა. (იხ. გრაფიკი 2)

დავათა შედეგები

ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას პროცედურული ნორმების დაცვის მონიტორინგის გარდა, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველომ“ 268 საქმის შედეგებიც ასახა წერილობით. მონიტორინგის მესამე პერიოდში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველომ“ შენიშნა, რომ სახელმწიფო მხარის მიერ მოგებულ საქმეთა წილი პირველ და მეორე მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით საგრძნობლად შემცირდა. ეს ტენდენცია მონიტორინგის ამ პერიოდშიც გაგრძელდა და ყველაზე მკაფიოდ რეგიონულ სასამართლოებში გამოვლინდა, განსაკუთრებით ბათუმის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, სადაც სახელმწიფო მხარის სრული წარმატებით საქმეთა მხოლოდ 27% დასრულდა.

თბილისის პირველი ინსტანციის სასამართლოებში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ ჩვენ მიერ დაკვირვებულ საქმეთა საქმეთა 61% დასრულდა. (116 საქმე 189-დან).

ბათუმის საქალაქო სასამართლოში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ საქმეთა 27% (8 საქმე 30-დან) დასრულდა.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ ჩვენ მიერ დაკვირვებულ საქმეთა 30% (11 საქმე 37-დან) დასრულდა.

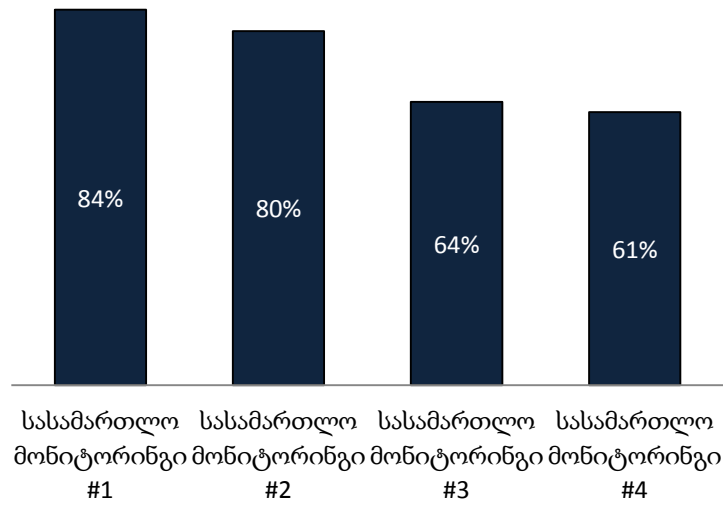
გორის რაიონულ სასამართლოში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ დასრულდა მონიტორინგს დაქვემდებარებულ საქმეთა 33% (2 საქმე 6-დან).

რუსთავის რაიონულ სასამართლოში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ დასრულდა მონიტორინგს დაქვემდებარებულ საქმეთა 67% (4 საქმე 6-დან), აღნიშნული მაღალი მაჩვენებელია ზემოაღნიშნულ რეგიონულ სასამართლოებთან შედარებით.⁵

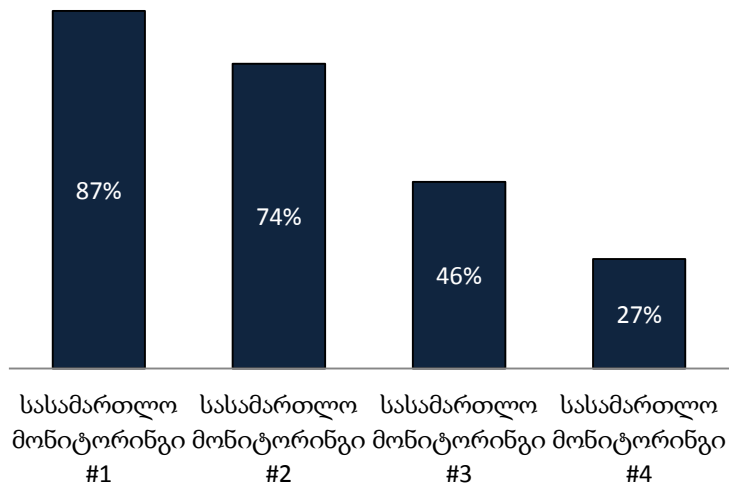
საერთო ჯამში, მონიტორინგს დაქვემდებარებულ ყველა სასამართლოში სრულად სახელმწიფოს სასარგებლოდ სრულდა საქმეთა 53% (141 საქმე 268-დან). მესამე მონიტორინგის პერიოდის განმავლობაში ეს მაჩვენებელი 58% იყო (147 საქმე 253-დან). მეორე მონიტორინგის პერიოდში - 79% (112 საქმე 142-დან); პირველი მონიტორინგის პერიოდში - 85% (92 საქმე 108-დან).

⁵ იხ. დანართი 8

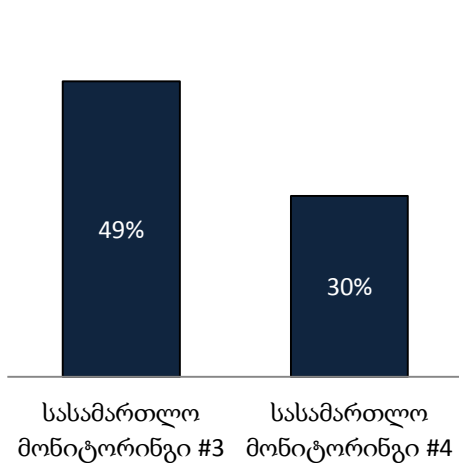
გრაფიკი 3. სრულად სახელმწიფოს
სასარგებლოდ დასრულებული საქმეები
.თბილისი

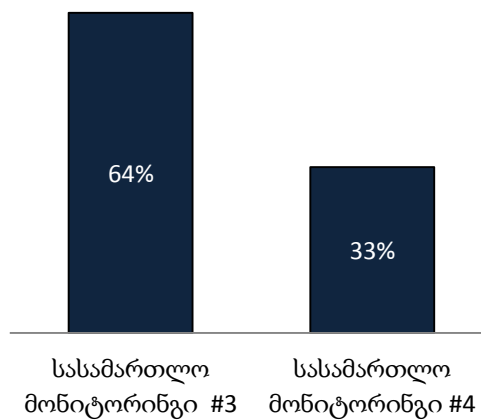
გრაფიკი 4. სრულად სახელმწიფოს
სასარგებლოდ დასრულებული საქმეები .
ბათუმი

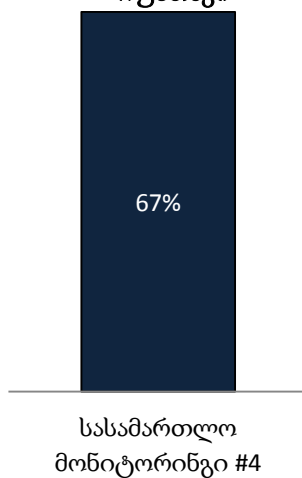
გრაფიკი 5. სრულად
სახელმწიფოს სასარგებლოდ
დასრულებული საქმეები .
ქუთაისი

გრაფიკი 6. სრულად
სახელმწიფოს სასარგებლოდ
დასრულებული საქმეები .
გორი

გრაფიკი 7. სრულად
სახელმწიფოს სასარგებლოდ
დასრულებული საქმეები .
რუსთავი

ადმინისტრაციული პროცესის ძირითადი პრინციპები

ადმინისტრაციული სამართალწარმოების სამართლებრივი პრინციპები ორ ძირითად კატეგორიად იყოფა: ზოგად სამართლებრივ პრინციპებად და კერძო სამართლებრივ პრინციპებად. პირველი კატეგორიის პრინციპები კონსტიტუციაშია თავმოყრილი, ხოლო მეორე კატეგორიისა, ზოგად სამართლებრივ პრინციპებთან ერთად, კონკრეტულ სფეროთა კოდექსებშია განმტკიცებული.⁶

ამ კვლევის მიზნებისათვის, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ზოგადი და კერძო სამართლებრივი პრინციპების დაცვის მონიტორინგი განახორციელა. ეს პრინციპებია:

- საქმის განხილვის გონივრული ვადა და პუნქტუალობა;
- საჯარო განხილვის უფლება;⁷
- მოსამართლის მიერ სხდომის წარმართვის პრინციპი;⁸
- ინკვიზიციურობის პრინციპი;⁹
- მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპი.¹⁰

ადმინისტრაციული საქმის განხილვა საქართველოში, უპირველეს ყოვლისა, ინკვიზიციურობის პრინციპს ეფუძნება,¹¹ რაც იმას ნიშნავს, რომ ადმინისტრაციული საქმის განხილვისას მოსამართლე უფრო აქტიური უნდა იყოს, ვიდრე სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეების განხილვისას, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ შეჯიბრებითობის პრინციპზეა დამყარებული. ამის გათვალისწინებით „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ განსაკუთრებული ყურადღებით აკვირდებოდა, თუ როგორ იყენებდნენ მოსამართლეები ინკვიზიციურობის პრინციპს ადმინისტრაციული საქმის განხილვისას.¹²

⁶ მ. კოპალეიშვილი, ნ. სხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა, „ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო“, თბილისი, 2008, გვ. 19.

⁷ საქართველოს კონსტიტუცია, თბილისი, 24/08/1995, №786-რს, 85-ე მუხლი; ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, რომი, 04/11/1950, მე-6 მუხლი; საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“, თბილისი, 04/12/2009, №2257-III, მე-13 მუხლი.

⁸ მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 27.

⁹ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, მე-4 მუხლი; მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 25.

¹⁰ საქართველოს კონსტიტუცია, მე-14 მუხლი; საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მე-4 და მე-5 მუხლები.

¹¹ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, მე-4;

¹² მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 27.

საქმის განხილვის გონივრული ვადა და პუნქტუალობა

პუნქტუალობის შეფასება მნიშვნელოვანია იმის განსაზღვრისათვის, თუ როგორ მართავენ მოსამართლეები დროს და რამდენად ორგანიზებული არიან ისინი. მონიტორინგის პროცესში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ აფიქსირებდა, იწყებოდა თუ არა სასამართლო სხდომები დანიშნულ დროზე გვიან.

საქმის გონივრულ ვადაში განხილვის უფლება სამართლიანი სასამართლოს მნიშვნელოვანი წინაპირობაა. ამასთანავე, ის სასამართლო სისტემის მოწყობისა და მართვის უკეთ გაანალიზების საშუალებას იძლევა. აღნიშნული უფლება მხარეებისათვის არის ერთგვარი გარანტია, რომ მათი საქმე გადამეტებული პროცედურული დაგვიანებით არ იქნება განხილული. დაგვიანებამ შესაძლებელია საფრთხის წინაშე დააყენოს სასამართლოს ეფექტიანობა და სანდოობა.¹³ საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, ადმინისტრაციული წესით განხილულ საქმეზე გადაწყვეტილება სარჩელის რეგისტრაციიდან ორი თვის განმავლობაში უნდა იქნეს გამოტანილი. განსაკუთრებული სირთულის საქმეზე აღნიშნული ვადა ხუთ თვემდე შეიძლება გაგრძელდეს.¹⁴

ძირითადი მიგნებები

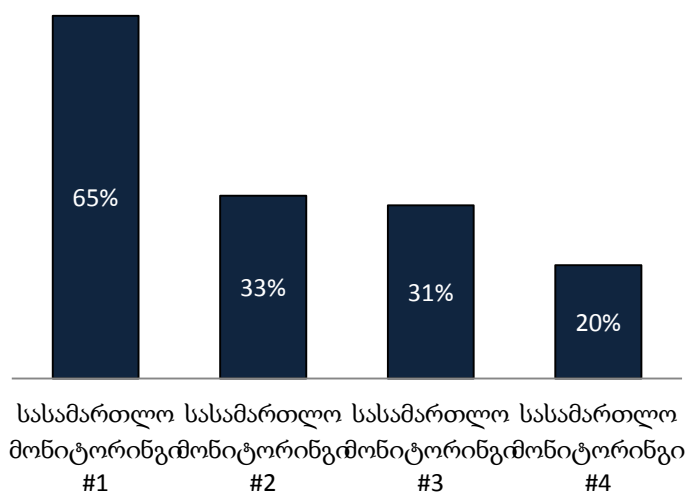
„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ მიერ მოპოვებული სტატისტიკური ინფორმაცია აჩვენებს, რომ მეოთხე მონიტორინგის პერიოდში თბილისისა და ბათუმის საქალაქო და გორის რაიონული სასამართლოები უმეტესწილად იცავდნენ პუნქტუალობის პრინციპს. ქუთაისის საქალაქო და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში შედარებით მაღალი იყო იმ სხდომების პროცენტული მაჩვენებელი, რომლებიც გვიან დაიწყო. წინა მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით, ამკარაა, რომ პუნქტუალობა გაუმჯობესდა თბილისის, ბათუმისა და გორის სასამართლოებში.

საერთო ჯამში, პუნქტუალობა პირველი მონიტორინგის პერიოდიდან მოყოლებული საგრძნობლად გაუმჯობესდა ყველა სასამართლოში. რუსთავის რაიონულ სასამართლოს მონიტორინგი პირველად ჩაუტარდა. იქ პუნქტუალობა პრობლემა აღმოჩნდა: სხდომათა 71% გვიან იწყებოდა.

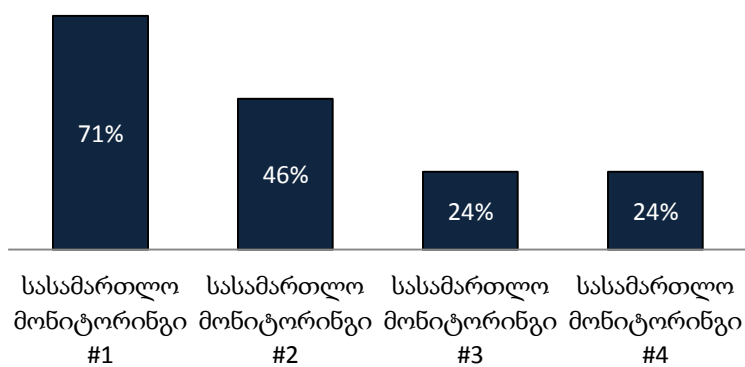
¹³ ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო. ფოლკე ბერნადოტეს აკადემიისა და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისის ერთობლივი ინიციატივა, სამუშაო ვერსია, გვ. 80.

¹⁴ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, 1-ლი მუხლის მე-2 ნაწილი; საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 59-ე მუხლის მე-3 ნაწილი.

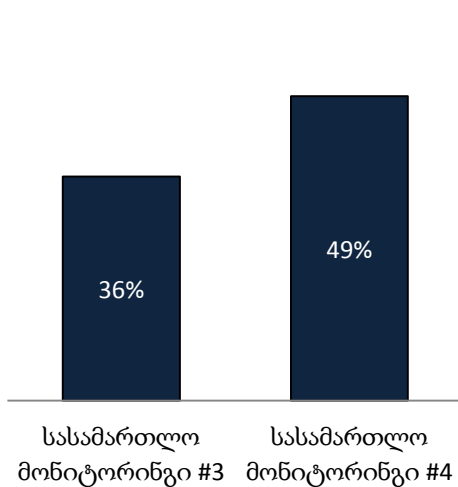
გრაფიკი 8. სხდომა დაიწყო დაგვიანებით.
თბილისი

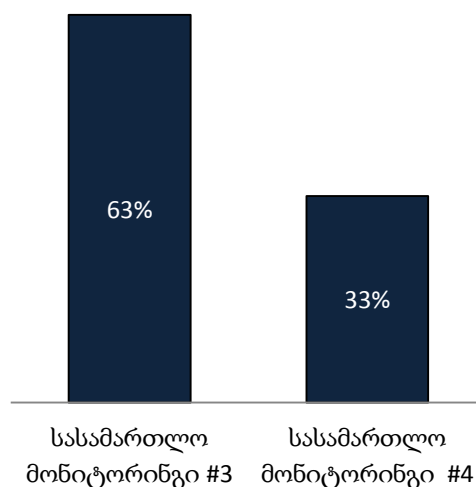
გრაფიკი 9. სხდომა დაიწყო დაგვიანებით.
ბათუმი

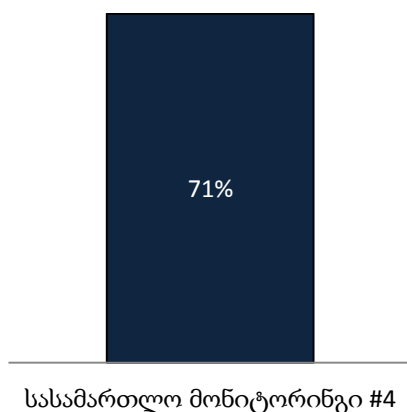
გრაფიკი 10. სხდომა დაიწყო
დაგვიანებით. ქუთაისი

გრაფიკი 11. სხდომა დაიწყო
დაგვიანებით. გორი

გრაფიკი 12. გრაფიკი 8.
სხდომა დაიწყო
დაგვიანებით. რუსთავი

რაც შეეხება 10 წუთზე მეტის დაგვიანებით დაწყებულ სხდომებს, მეოთხე მონიტორინგის პერიოდში შესამჩნევი გაუმჯობესება შეინიშნებოდა თბილისისა და ბათუმის საქალაქო სასამართლოებში (თბილისი 14% ბათუმი 6%). ეს მაჩვენებელი ქუთაისის საქალაქო (41%) და გორის რაიონულ (17%) სასამართლოებში ოდნავ გაიზარდა წინა მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში სხდომათა 71% (12 სხდომა 17-დან) 10 წუთზე მეტის დაგვიანებით დაიწყო, რაც სხვა სასამართლოებთან შედარებით მაღალი მაჩვენებელია.

გამომდინარე იქიდან, რომ „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ პროცესების მიმდინარეობას ბოლომდე აკვირდება, ჩვენმა წარმომადგენლებმა ისიც აღნუსხეს, თუ რამდენი დღე სჭირდებოდა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანისათვის. თბილისის საქალაქო სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილება საშუალოდ დაახლოებით 30 დღის ვადაში გამოჰქონდა, ბათუმის საქალაქო სასამართლოს - 44 დღეში, ქუთაისის - 31 დღეში, გორის რაიონულ სასამართლოს - 22, რუსთავის - 20. ამრიგად, მონიტორინგს დაქვემდებარებულმა ყველა სასამართლომ გადაწყვეტილება საშუალოდ ორთვიანი პერიოდის განმავლობაში გამოიტანა, როგორც ეს კანონითაა განსაზღვრული. ამასთან, კანონმდებლობის თანახმად განსაკუთრებული სირთულის მქონე საქმეების განხილვისას, ეს პერიოდი შეიძლება ხუთ თვემდე გაგრძელდეს.

მეორე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოს საშუალოდ 8 დღე დასჭირდა საბოლოო გადაწყვეტილების მისაღებად, მესამე მონიტორინგის პერიოდში ეს დრო 17 დღემდე გაიზარდა, მეოთხე პერიოდში კი გადაწყვეტილებები საშუალოდ 30 დღეში გამოჰქონდათ. ეს მონაცემები აჩვენებს, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოში დანიშნული მოსამართლეების რაოდენობა არასაკმარისია სწრაფად მზარდი საქმეების განსახილველად. თბილისის საქალაქო სასამართლოს ოფიციალური სტატისტიკაც იმავე ტენდენციას ასახავს. მაგალითად, ერთ-ერთმა მოსამართლემ 2013 წელს 571 საქმე დაასრულა, 2014 წლის პირველი ცხრა თვის განმავლობაში კი მან გადაწყვეტილება გამოიტანა 414 საქმეზე და აქვს 163 მიმდინარე საქმე. მეორე მოსამართლემ 2013 წელს 316 საქმე დაასრულა, 2014 წლის პირველ ცხრა თვეში გადაწყვეტილება გამოიტანა 339 საქმეზე და ამჟამად 242 მიმდინარე საქმეზე მუშაობს. ეს რიცხვები სავარაუდოდ წლის ბოლომდე კიდევ გაიზრდება, რაც საკმაო რისკს შექმნის ერთი მხრივ გადაწყვეტილების ხარისხის, ხოლო მეორე მხრივ მართლმსაჯულების უზრუნველყოფის მხრივ.

რეკომენდაციები

თბილისის და ბათუმის საქალაქო და გორის რაიონულ სასამართლოებში პუნქტუალობის მხრივ შეინიშნება გაუმჯობესებები. ქუთაისის საქალაქო და რუსთავის რაიონული სასამართლოები კი გაუმჯობესებას საჭიროებს, რადგან იქ სხდომათა მხოლოდ 29 % იწყებოდა დროზე.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია, მოსამართლეებმა გამოაცხადონ, თუ რატომ იწყება სხდომა გვიან, განსაკუთრებით მაშინ, თუ დაგვიანება 10 წუთზე მეტია. საჭიროა გადაიდგას ნაბიჯები, რათა ეს წესად იქცეს. შედეგად, სხდომაზე დამსწრეთა თვალში გაიზრდება სასამართლო სისტემის ანგარიშვალდებულება და გამჭვირვალობა.

საჯარო განხილვის უფლება

საქმის საჯაროდ განხილვის უფლება გარანტირებულია საქართველოს კონსტიტუციით, რომელშიც აღნიშნულია, რომ სასამართლოში საქმე განიხილება ღია სხდომაზე.¹⁵ „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი ასევე აღიარებს ამ უფლებას და მიუთითებს, რომ სასამართლოში ყველა საქმე განიხილება ღია სხდომაზე, დახურულ სხდომაზე საქმის განხილვა კი დასაშვებია მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში.¹⁶ საჯარო განხილვის უფლება უზრუნველყოფილია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციითაც, რომელშიც აღნიშნულია, რომ სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა განსაზღვრისას ან წარდგენილი ნებისმიერი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამოკვლევისას ყველას აქვს მისი საქმის სამართლიანი და საჯარო განხილვის უფლება.¹⁷ კონვენციის მე-6 მუხლი თავდაპირველად კონკრეტულად ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაზე არ ვრცელდებოდა,¹⁸ თუმცა საქმეებზე – *Ringelsen v. Austria* და *König v. Germany* – ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-6 მუხლი უნდა გავრცელდეს ყველა სამართალწარმოებაზე, მათ შორის, კერძო და საჯარო პირებს შორის დავაზე და ადმინისტრაციული სამართლის გამოყენების შემთხვევაზე.¹⁹ გარდა ამისა, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი მის წევრ ქვეყნებს ავალდებულებს, უზრუნველყონ, რომ ყველა მოქალაქე საკუთარი სამოქალაქო უფლებებისა და მოვალეობების განსაზღვრისას სარგებლობდეს მისი საქმის სამართლიანი და საჯარო განხილვის უფლებით.²⁰ ამ მხრივ კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საერთაშორისო მექანიზმია ეუთოს წევრი ქვეყნების ვალდებულება, სანდოობის ამაღლების ღონისძიების სახით ნება დართონ დამკვირვებლებს, დაესწრონ სასამართლო სხდომებს.²¹

იმისათვის, რომ სრულად იქნეს გარანტირებული საქმის საჯაროდ განხილვის უფლება, სასამართლოებმა უნდა უზრუნველყონ სხდომაზე ყველა დაინტერესებული მხარის თავისუფალი დასწრება და მათი წინასწარ გაფრთხილება ყოველი სხდომის გამართვის თარიღისა და დროის თაობაზე. ამავე

¹⁵ საქართველოს კონსტიტუცია, 85-ე მუხლი.

¹⁶ საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“, მე-13 მუხლი.

¹⁷ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია, რომი, 04/11/1950, მე-6 მუხლი.

¹⁸ იხ. შენიშვნა 27, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 40.

¹⁹ *Ringelsen v Austria* (1971), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 94-ე პარაგრაფი; *König v Germany* (1978), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 89-ე და 90-ე პარაგრაფები.

²⁰ სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი, ხელი მოეწერა 16/12/66, ძალაშია 23/03/67-დან, მე-14 მუხლის 1-ლი პუნქტი.

²¹ [ეუთოს კოპენჰაგენის დოკუმენტი](#), მე-12 პარაგრაფი.

დროს, სხდომაზე საზოგადოების დასწრებასთან დაკავშირებით რაიმე შეზღუდვის შემთხვევაში შესაბამისმა სასამართლომ ან ტრიბუნალმა ნათლად უნდა განმარტოს ამის მიზეზი,²² ხოლო ამგვარი შეზღუდვის საფუძვლის არარსებობისას ადმინისტრაციულმა სასამართლომ საზოგადოება მისთვის საინტერესო სხდომაზე თავისუფალი დასწრების ადეკვატური საშუალებებით უნდა უზრუნველყოს.²³

დაინტერესებულ მხარეებს ასევე მკაფიო წარმოდგენა უნდა შეექმნათ დავის შინაარსზე, ანუ მათ უნდა შეეძლოთ განხილვაში მონაწილე ყველა მნიშვნელოვანი მხარის, მათ შორის, მოწმეების, ექსპერტების, სპეციალისტების, თარჯიმნების, მოსამართლეებისა და სხდომის მდივნების, განცხადებებისა და კომენტარების მოსმენა. ამიტომ მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ როგორც მათი, ისე სასამართლო დარბაზში მსხდომი პირების განცხადებები საკმარისად ხმამაღალი და მკაფიო იყოს იმისათვის, რომ სხდომაზე დამსწრე რიგითმა მოქალაქეებმა მხარეებს შორის განხილული საკითხების მოსმენა და გაგება შეძლონ.

ძირითადი მიგნებები

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ ზოგადი დაკვირვებები მესამე და მეორე მონიტორინგის პერიოდის შედეგების მსგავსია. შესამჩნევი დარღვევები დაფიქსირდა მხოლოდ მეორე მონიტორინგის პერიოდში, როცა მაღალი ინტერესის მქონე საქმეების განსახილველად სასამართლოები ხანდახან შეუფერებლად პატარა დარბაზებს ირჩევდნენ, სადაც მხოლოდ 8 ადამიანის ადგილი იყო. ასევე, მაღალი ინტერესის მქონე საქმეები სასამართლოს ვებ-გვერდზე განრიგში არ იყო შეტანილი. სხვა მხრივ კი საქართველოში ადმინისტრაციულ სასამართლო პროცესებზე დასწრებისა და ჩანაწერების გაკეთების საშუალება ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს აქვს. სასამართლო დარბაზის მოძებნაში ჩვენს დამკვირვებლებს ხშირად ეხმარებოდნენ სასამართლო აღმასრულებლები და სხდომის მდივნები. დამკვირვებლებს ასევე შესაძლებლობა ჰქონდათ, სხდომის მიმდინარეობისას თავისუფლად გაეკეთებინათ ჩანაწერები. მიუხედავად ამისა, დაფიქსირდა შემთხვევები, რომლებიც საქართველოს კანონმდებლობითა და ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციით გარანტირებული საჯარო განხილვის უფლების დარღვევად შეიძლება იქნეს მიჩნეული.

²² იხ. შენიშვნა 27, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 43.

²³ იხ. შენიშვნა 8, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 67; [Van Meurs v. The Netherlands](#), ადამიანის უფლებათა კომიტეტის შეტყობინება 215/1986, UN Doc CCPR/C/39/D/215/1986 (1990), 6.2 პარაგრაფი.

საქმის განხილვის ხელმისაწვდომობის ერთ-ერთი ზოგადი მაჩვენებელია დავის საფუძვლის ან/და კანონის შესაბამისი მუხლების გამოქვეყნება. ეს კანონით არ არის მოთხოვნილი, მაგრამ ამ ინფორმაციის გამოქვეყნება საჯაროობის დონეს გაზრდის. ეს პრობლემა განსაკუთრებით მწვავედ იდგა თბილისის საქალაქო სასამართლოში, სადაც აღნიშნული ინფორმაცია „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ არცერთი საქმის შემთხვევაში არ გამოქვეყნებულა. პრობლემა რჩება - თბილისის საქალაქო სასამართლოში მონიტორინგის ყველა პერიოდში ერთი და იგივე შედეგი ფიქსირდება. ამ მხრივ რეგიონულ სასამართლოებში უკეთესი მდგომარეობაა - „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ უმეტეს საქმეებზე დავასთან დაკავშირებული მუხლები ოფიციალურ განრიგში ქვეყნდებოდა.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოში აღნიშნული ინფორმაცია „საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველოს“ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ სხდომათა 66%-ში (65 სხდომა 98-დან) გამოქვეყნდა.

ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში - სხდომათა 99%-ის (96 სხდომა 97-დან) შემთხვევაში. გორის რაიონულ სასამართლოში - სხდომათა 83%-ის (10 სხდომა 12-დან) შემთხვევაში. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში - ყველა (17) სხდომის შემთხვევაში.

საქმის განხილვის ხელმისაწვდომობის კიდევ ერთი ზოგადი მაჩვენებელია სასამართლოს ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნება. საერთო ჯამში, შედეგები მისაღებია. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ დამკვირვებლებმა დაადგინეს, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოში ამ კვლევაში შეტანილ ადმინისტრაციულ საქმეთა მხოლოდ 6%-ის (30 საქმე 459-დან) შესახებ ინფორმაცია არ გამოქვეყნებულა. მესამე მონიტორინგის პერიოდში შესაბამისი მაჩვენებელი 5% (16 საქმე 299-დან) იყო, მეორე მონიტორინგის - 16% (24 საქმე 147-დან). პირველი მონიტორინგის პერიოდში, სხდომათა 13% არ გამოქვეყნებულა.

ბათუმის საქალაქო სასამართლოში აღნიშნული ინფორმაცია სხდომათა 11%-ის (11 სხდომა 98-დან) შემთხვევაში არ გამოქვეყნებულა. ქუთაისის საქალაქო, გორის რაიონულ და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში ყველა სხდომის შესახებ ინფორმაცია ქვეყნდებოდა სასამართლოს ოფიციალურ განრიგში.

მესამე მონიტორინგის პერიოდი 2013 წლის მარტში „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილებების შეტანას დაემთხვა. სხვა საკითხებთან ერთად ცვლილებები აუდიო- და ვიდეოჩაწერას და სხდომის ტრანსლაციას ეხებოდა. ახალი რეგულაციების მიხედვით, სასამართლო სხდომა

მედიისათვის ღიაა. აუდიო- და ვიდეოჩაწერის განხორციელება და სხდომის ტრანსლირება, როგორც წესი, დასაშვებია, თუმცა არსებობს განსაკუთრებული გარემოებები, როდესაც მოსამართლეს დასაბუთებული გადაწყვეტილების საფუძველზე შეუძლია შეზღუდოს გადაღება.

ამ მონიტორინგის პერიოდში, თბილისის საქალაქო სასამართლოში, მხოლოდ ერთი შემთხვევა იყო, როცა ჩვენმა დამკვირვებლებმა ნახეს სატელევიზიო არხის წარმომადგენლები, რომლებიც სხდომის ვიდეოჩაწერას აკეთებდნენ. ამ შემთხვევაში მოსამართლემ შეარჩია შესაბამისი ადგილი ჩაწერისათვის, რათა ჟურნალისტს ხელი არ შეეშალა სხდომის მიმდინარეობისათვის.²⁴

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს, რომ მოსამართლეები ზოგჯერ სხდომაზე აუდიოჩაწერის შეჩერებას კვლავაც ითხოვდნენ. თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა სხდომის მდივნებს აუდიოჩაწერის შეჩერება სხდომათა მხოლოდ 3%-ის (5 სხდომა 189-დან) შემთხვევაში მოსთხოვეს, რაც წინა პერიოდებთან შედარებით სტაბილური გაუმჯობესებაა. მესამე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეები ამგვარად მხოლოდ 6%-ის შემთხვევაში (9 სხდომა 157-დან) მოიქცნენ მაშინ, როცა მეორე მონიტორინგის პერიოდში ეს 30% შემთხვევებში ხდებოდა (27 სხდომა 88-დან).

ამ მონიტორინგის პერიოდში ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა სხდომის დროს მდივნებს აუდიოჩაწერის შეჩერება 30% შემთხვევებში თხოვეს (9 სხდომა 30-დან). მესამე მონიტორინგის პერიოდში ეს მაჩვენებელი 44% იყო (20 სხდომა 44-დან). თუმცა ბათუმის საქალაქო სასამართლოს პროცენტული მაჩვენებელი შემცირდა, მაგრამ თუ სხვა სასამართლოთა მონაცემებს გავითვალისწინებთ, ვნახავთ, რომ გაუმჯობესება კიდევაც საჭირო.

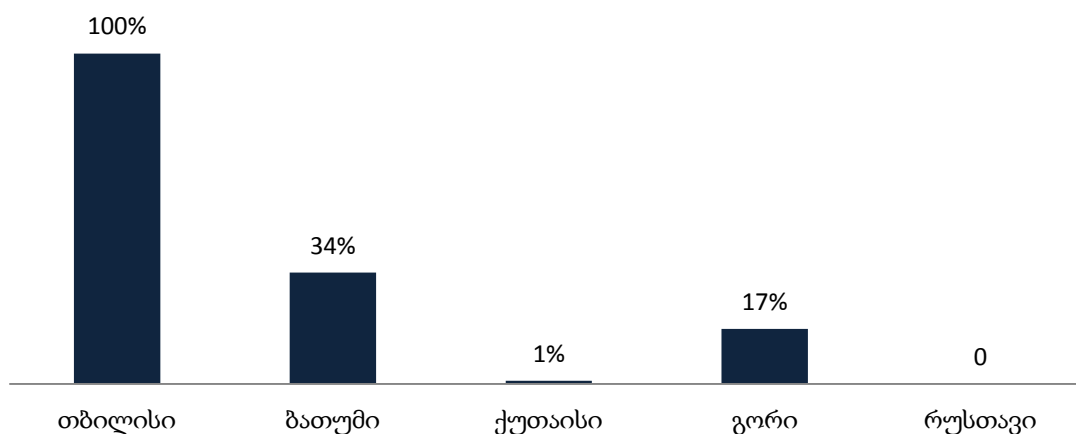
ამ მონიტორინგის პერიოდში ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში ეს მაჩვენებელი 22% იყო (8 სხდომა 37-დან). ეს მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებაა მესამე მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით, როცა ეს მაჩვენებელი თითქმის 67% იყო (22 სხდომა 33-დან).

²⁴ მესამე მონიტორინგის პერიოდში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მიერ დაკვირვებულ სხდომებზე აუდიო- და ვიდეოჩაწერის შემთხვევები არ დაფიქსირებულა და არც ჩაწერა მოუთხოვიათ. ამდენად, შესაბამისი სტატისტიკური ინფორმაცია არ გვაქვს.

გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში ჩვენს დამკვირვებლებს არცერთი შემთხვევა არ დაუფიქსირებიათ, როცა მოსამართლეებმა სხდომის დროს მდივნებს აუდიოჩაწერის შეჩერება თხოვეს.

ჩვენ არ გაგვაჩნია სტატისტიკური ინფორმაცია იმის შესახებ, თუ რა მიზეზით ითხოვეს მოსამართლეებმა სხდომის დროს მდივნებისგან აუდიო ჩაწერის შეჩერება, თუმცა „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ დამკვირვებლების თქმით, ერთი ძირითადი მიზეზი ის იყო, რომ მოსამართლეს შეძლებოდა არაფორმალური კომუნიკაცია ჰქონოდა მხარეებთან. ხშირად ეს კომუნიკაცია საქმის შესაძლო მორიგების გზით დასრულებას ეხებოდა და განხილული საქმის არსთან დაკავშირებით რაიმე მნიშვნელოვანი დარღვევა არ დაფიქსირებულა.

გრაფიკი 13. დავის მუხლი არ იქნა გამოქვეყნებული

რეკომენდაციები

ისეთ შემთხვევებში, როცა სხდომა განუსაზღვრელი ვადით იდება, ადმინისტრაციულმა პერსონალმა უნდა უზრუნველყოს, რომ სხდომის თარიღისა და დროის შესახებ ინფორმაცია ყველა მხარეს აქვს.

თუმცა ეს კანონით მოთხოვნილი არ არის, სასამართლოს ვებგვერდებზე ან ელექტრონულ დაფებზე მიმდინარე დავის შესაბამისი მუხლების გამოქვეყნება დაინტერესებულ პირებს საშუალებას მისცემს, სანამ დარბაზში შევლენ, კარგად გაიგონ, თუ რა განიხილება სასამართლოს სხდომაზე. ამ ინფორმაციის გამოქვეყნება გაზრდის საჯაროობის ხარისხს და ხელს შეუწყობს საჯარო განხილვის უფლების სრულად გამოყენებას. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ დამკვირვებლებმა დააფიქსირეს, რომ რეგიონული

სასამართლოები ამ სფეროში საუკეთესო პრაქტიკას იცავენ. ჩვენი რეკომენდაციის მიუხედავად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს არ გამოუქვეყნებია ინფორმაცია „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგს დაქვემდებარებული საქმეების შესახებ.

მოსამართლის მიერ სხდომის წარმართვის პრინციპი

სხდომის წარმართვასთან დაკავშირებული ზოგადი პრინციპების მიხედვით, მოსამართლემ უნდა დაიცვას პროცედურული ვადები, კანონით გათვალისწინებული თანამიმდევრობით გაიაროს ყველა პროცედურული ეტაპი, გამოიკვლიოს საქმის ყველა მხარე და გამოკვლეული ინფორმაციის საფუძველზე დაადგინოს სიმართლე. მოსამართლის მიერ საქმის განხილვის წარმართვას სარჩელის წარდგენის მომენტიდან საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.²⁵

ზემოაღნიშნულ ზოგად პრინციპებთან ერთად საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო და ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსები ადგენს კონკრეტულ პროცედურებს, რომელთა დაცვაც ევალება მოსამართლეს საქმის ადმინისტრაციული წესით განხილვისას. მაგალითად, მოსამართლემ უნდა გამოაცხადოს განსახილველი საქმე და სასამართლო შემადგენლობა, გადმოსცეს საქმის შინაარსი, გააფრთხილოს სხდომაზე დამსწრე პირები წესრიგის დარღვევის შემთხვევაში შესაძლო შედეგების შესახებ და განუმარტოს მხარეებს მათი უფლებები, მათ შორის, მოსამართლის აცხადებისა და საქმის მორიგებით დასრულების უფლებები. საბოლოო გადაწყვეტილების გამოცხადებისას მოსამართლემ უნდა მიუთითოს მტკიცებულებებზე, რომლებსაც დაეყრდნო იგი საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანისას, ასევე გადაწყვეტილების გასაჩივრებასთან დაკავშირებულ კანონის შესაბამის მუხლებსა და პროცედურაზე.²⁶ საქმის ადმინისტრაციული წესით განხილვისას მოსამართლე ასევე ვალდებულია შეასწოროს პროცედურული შეცდომები და სხდომის მიმდინარეობისას მხარეებს ყველა მნიშვნელოვანი პროცედურა განუმარტოს.²⁷

მოსამართლემ განუხრელად უნდა დაიცვას საქმის განხილვასთან დაკავშირებული კანონმდებლობით დადგენილი ყველა პროცედურა და მხარეთა თანხმობის გარეშე საქმის განხილვის არცერთი ეტაპი არ უნდა გამოტოვოს. მოსამართლე ასევე ვალდებულია სასამართლო დარბაზში უზრუნველყოს წესრიგის დაცვა, რათა დავაში მონაწილე მხარემ თავისუფლად, ყოველგვარი შეფერხებისა და დაბრკოლების გარეშე შეძლოს მტკიცებულებათა წარდგენა, საკუთარი პოზიციის დაცვა, მოწინააღმდეგე მხარის არგუმენტების მოსმენა და მოწმეებისათვის კითხვების დასმა.

²⁵ მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 28.

²⁶ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 210-ე, 211-ე, 214-ე, 217-ე, 218-ე და 257-ე მუხლები.

²⁷ მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 28.

აღნიშნული პროცედურების სათანადოდ შესრულება ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მარეგულირებელი როგორც ზოგადი, ისე კერძო პრინციპების სრული დაცვის გარანტიაა. სხდომის სათანადოდ წარმართვა, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს მხარის მიერ მისი საპროცესო უფლებებით სარგებლობას, მათ შორის, ისეთი უფლებებით, როგორებიცაა: საქმის დაცვა, არგუმენტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა, მეორე მხარის მიერ წარმოდგენილი მტკიცებულებების შემოწმება, მოწმეებისა და ერთმანეთისათვის კითხვების დასმა.

საქმე მთავარ სხდომაზე, როგორც წესი, მხოლოდ მას შემდეგ იხილება, რაც ის მოსამზადებელ სხდომას გაივლის.²⁸ ამდენად, ივარაუდება, რომ საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვამდე მხარეებს აქვთ ინფორმაცია საკუთარი უფლებების შესახებ, მათი ვინაობა შემოწმებულია და მათ საქმის მორიგებით დასრულებაც შეთავაზებული აქვთ. ამიტომ პროცედურული მოთხოვნების დაცვას მოსამზადებელ სხდომაზე განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს. მიუხედავად ამისა, მთავარი სხდომის გახსნისას მოსამართლე კვლავ ვალდებულია დაიცვას პროცედურული მოთხოვნები.²⁹

ძირითადი მიგნებები

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ აკვირდებოდა, განემარტათ თუ არა მხარეებს თავიანთი უფლებები. უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო არ არის ვალდებული, მხარეებს თავიანთი უფლებები განუმარტოს, მაგრამ ჩვენი რწმენით, ეს მნიშვნელოვანია იმის უზრუნველსაყოფად, რომ სახელმწიფო მხარეს უსამართლო უპირატესობა არ აქვს, განსაკუთრებით მაშინ, თუ კერძო მხარეს წარმომადგენელი არ ჰყავს (კერძო მხარეს, რომელიც ადმინისტრაციულ დავაში მონაწილეობს, სახელმწიფოს მხრიდან უფასო იურიდიული დახმარება არ აქვს). თბილისის საქალაქო სასამართლოს და ბათუმისა და ქუთაისის საქალაქო სასამართლოების შედეგებს შორის დიდი სხვაობაა. აშკარაა, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეები კვლავ არ განუმარტავენ მხარეებს თავიანთ უფლებებს უმეტეს შემთხვევებში.

თბილისის საქალაქო სასამართლოში მხარეებს უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა მხოლოდ 5%-ის (7 სხდომა 138-დან) და მთავარ სხდომათა მხოლოდ 6%-ის (10 სხდომა 175-დან) შემთხვევაში განემარტათ. მესამე მონიტორინგის

²⁸ მოსამზადებელი სხდომა შეიძლება გაიმართოს იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს საფუძველი ვარაუდისა, რომ მხარეები საქმეს მორიგებით დაამთავრებენ, მოპასუხე ცნობს სარჩელს ან მოსარჩელე უარს იტყვის სარჩელზე, აგრეთვე თუ ასეთი სხდომა მნიშვნელოვანია საქმის მომზადებისათვის. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 205-ე მუხლი.

²⁹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 203-ე, 205-ე, 207-ე და 210-ე მუხლები.

დროს, უფლებების განმარტება მოხდა 13% შემთხვევებში (12 სხდომა 90-დან) მოსამზადებელ სხდომებზე, და 6% (8 სხდომა 141-დან) მთავარი სხდომების გახსნისას. მეორე მონიტორინგის შედეგები თითქმის ისეთივეა, – შესაბამისად, 13% და 8%.

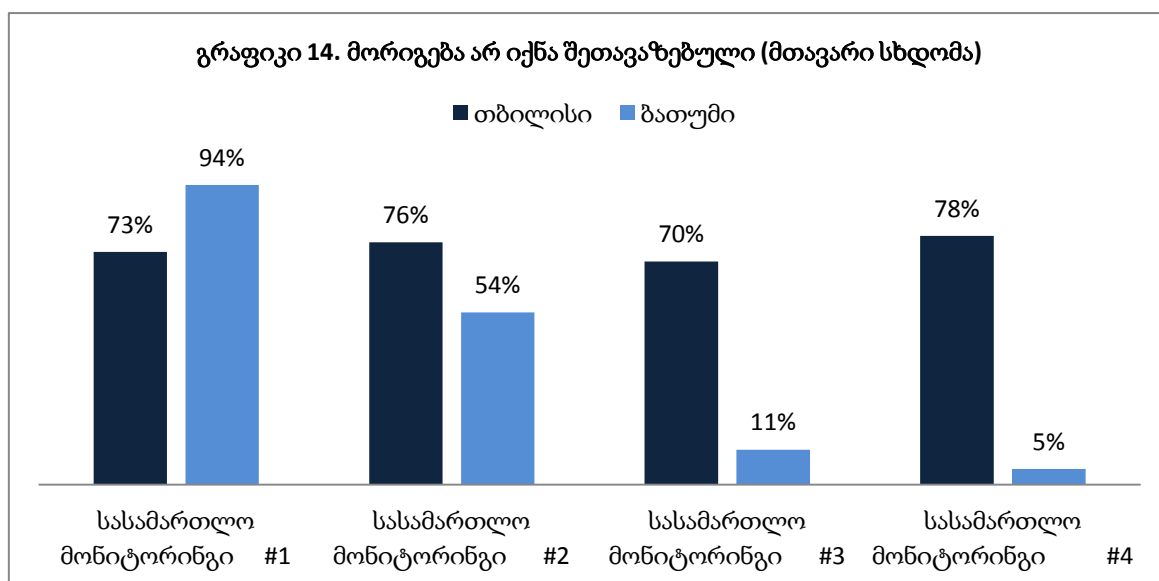
ბათუმის საქალაქო სასამართლოში ბევრად უკეთესი ვითარება იყო – მხარეთა უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა 89%-ის (24 სხდომა 27-დან) და მთავარ სხდომათა 71%-ის (15 სხდომა 21-დან) შემთხვევაში განიმარტა. მესამე მონიტორინგის დროს, მხარეთა უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა 77%-ის (24 სხდომა 31-დან) და მთავარ სხდომათა 67%-ის (18 სხდომა 27-დან) შემთხვევაში განიმარტა. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში ამ მონიტორინგის პერიოდში მხარეებს უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა 64%-ის (18 სხდომა 28-დან) და მთავარ სხდომათა 70%-ის (26 სხდომა 37-დან) შემთხვევაში განემარტათ. მესამე მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით, ეს მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებაა, როცა მხარეებს უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა 33%-ის (3 სხდომა 9-დან) და მთავარ სხდომათა 34%-ის (11 სხდომა 32-დან) შემთხვევაში განემარტებოდათ. გორის რაიონულ სასამართლოში პერიოდის განმავლობაში განმარტების არცერთი შემთხვევა არ დაფიქსირებულა. ეს დიდი ვარდნაა მესამე მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით, როცა მხარეებს უფლებები მოსამზადებელ სხდომათა 39%-ის (5 სხდომა 13-დან) და მთავარ სხდომათა თითქმის 43%-ის (3 სხდომა 7-დან) შემთხვევაში განემარტებოდათ. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში განმარტებას ადგილი ჰქონდა მოსამზადებელი სხდომების 25% (1 სხდომა 4-დან) შემთხვევაში და არცერთხელ 7 მთავარი სხდომის გახსნის დროს.

მოყვანილი სტატისტიკის ანალიზისას, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია აღინიშნოს შემთხვევები, როცა მხარეებს ადვოკატი არ ჰყავდათ და სასამართლომ ვერ შეძლო მხარეებისათვის თავიანთი უფლებები განემარტა. თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელებს წარმომადგენლები 21 მოსამზადებელ სხდომაზე და 16 მთავარ სხდომაზე არ ჰყავდათ; აქედან, მხარეებს თავიანთი უფლებები მხოლოდ 1 მოსამზადებელ (5%) და ერთ მთავარ (6%) სხდომაზე განემარტათ. მესამე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელებს წარმომადგენლები ან ადვოკატები 14 მოსამზადებელ სხდომაზე და 10 მთავარ სხდომაზე არ ჰყავდათ; უფლებების განმარტებას ადგილი ჰქონდა 2 მოსამზადებელ სხდომაზე (14%) და არცერთ მთავარ სხდომაზე. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მხოლოდ ერთი მოსამზადებელი სხდომა იყო, როცა კერძო მხარეს არ ჰყავდა ადვოკატი ან წარმომადგენელი, უფლებები კი განმარტებულ იქნა. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში ერთი მოსამზადებელი სხდომა იყო, როცა კერძო მხარეს არ ჰყავდა

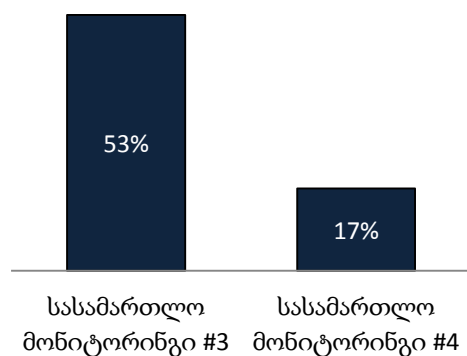
ადვოკატი ან წარმომადგენელი, უფლებების მნიშვნელობა კი არ ყოფილა განმარტებული. მესამე მონიტორინგის პერიოდში ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში დაფიქსირდა სამი მთავარი სხდომა და არცერთი მოსამზადებელი სხდომა, როცა მოსარჩელებს წარმომადგენელი არ ჰყავდათ. მხარეებს მათი უფლებები 2 მთავარ სხდომაზე (67%) განემარტათ. ამ მონიტორინგის პერიოდში კერძო მხარეებს მონიტორინგს დაქვემდებარებულ ყველა სხდომაზე ჰყავდათ წარმომადგენლები გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში.

დავის მორიგებით დასრულება კანონით მოთხოვნილი არ არის, მაგრამ როცა ეს შესაძლებელია მორიგების შეთავაზება უნდა მოხდეს რაც შეიძლება ადრეულ ეტაპზე, მართლმსაჯულების აღსრულების და ხარჯების შემცირების მიზნით. ამ მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლო თითქმის იმავე მდგომარეობას აჩვენებს, როგორსაც მესამე მონიტორინგის პერიოდში. სხდომებზე, რომლებსაც ორივე მხარე ესწრებოდა, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა მორიგების შეთავაზება ვერ შეძლეს 78% მოსამზადებელ (95 სხდომა 122-დან) და 78% მთავარ სხდომებზე (122 სხდომა 156-დან).

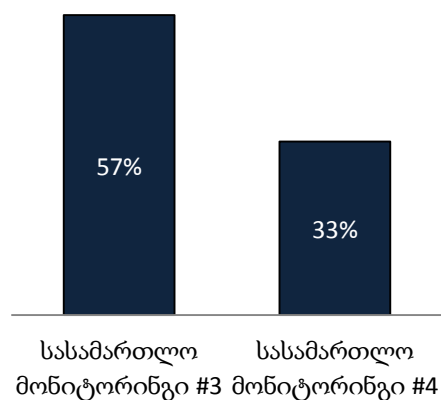
თბილისის საქალაქო სასამართლოს დამაღონებელი შედეგები მკვეთრად განსხვავდება რეგიონული სასამართლოების სიტუაციისგან, რომლებსაც წინა პერიოდებში ჩაუტარდა მონიტორინგი და რომლებიც განაგრძობენ ამ მხრივ გაუმჯობესებას. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში, მოსამზადებელ სხდომაზე განხილვისას, რომელსაც ორივე მხარე ესწრებოდა, მორიგება შეთავაზებულ იქნა ყველა 26 სხდომაზე, ხოლო ეს შეთავაზება გაკეთდა მხოლოდ ერთხელ 20 მთავარი სხდომიდან (5%). ამ მონიტორინგის პერიოდში ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა მორიგების შეთავაზება ვერ შეძლეს 4% შემთხვევებში (1 სხდომა 28-დან) მოსამზადებელ სხდომაზე და 17% შემთხვევებში (6 სხდომა 36-დან) მთავარ სხდომებზე. მორიგება არ შეთავაზებულა გორის რაიონული სასამართლოს მოსამზადებელი სხდომების 20% (1 სხდომა 5-დან) შემთხვევაში და მთავარი სხდომების 33% შემთხვევებში (1 სხდომა 3-დან). რუსთავის რაიონულ სასამართლოში ამ მონიტორინგის პერიოდში მორიგება არ შეთავაზებულა არცერთ 11 სხდომაზე.

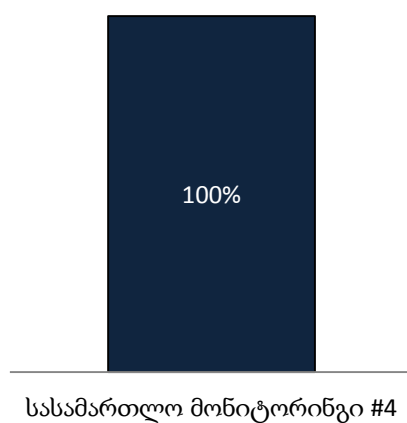
გრაფიკი 15. მორიგება არ იქნა შეთავაზებული (მთავარი სხდომა) ქუთაისი

გრაფიკი 16. მორიგება არ იქნა შეთავაზებული (მთავარი სხდომა) გორი

გრაფიკი 17. მორიგება არ იქნა შეთავაზებული (მთავარი სხდომა) რუსთავი

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ დამკვირვებლები აკვირდებოდნენ, აცნობდნენ თუ არა საქმის მოკლე შეჯამებას მოსამართლეები როგორც მოსამზადებელ, ისე მთავარ სხდომებზე. საქმის შინაარსის გაცნობა საჯარო განხილვის უფლების სრულად გამოყენებას უწყობს ხელს, რადგან ამ დროს დაინტერესებული პირი სხდომას ესწრება ისე, რომ მისთვის ცნობილია საქმის არსი.

მონიტორინგი აჩვენებს, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამზადებელ სხდომაზე საქმის მოკლე შინაარსის გაცნობის მხრივ გაუმჯობესება აქვს. სამაგიეროდ, მთავარ სხდომაზე საქმის არსის გაცნობის მხრივ მკვეთრი ვარდნა შეინიშნებოდა. მონიტორინგის პერიოდში, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა საქმის არსი ვერ გააცნეს მოსამზადებელი სხდომების 66% (91 სხდომა 138-დან) შემთხვევებში. მესამე მონიტორინგის პერიოდში, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა საქმის არსი ვერ გააცნეს მოსამზადებელი სხდომების 72% (65 სხდომა 90-დან), რაც მეორე მონიტორინგის პერიოდის შედეგებთან შედარებით მკვეთრი გაუარესებაა. მაშინ მოსამზადებელი სხდომების შესაბამისი მაჩვენებელი 53% (16 სხდომა 30-დან) შეადგენდა. მთავარ სხდომებზე ამ მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეებმა საქმის მოკლე შინაარსი ვერ გააცნეს სხდომათა 39% შემთხვევებში (69 სხდომა 175-დან). იგივე მაჩვენებელი იყო მეორე მონიტორინგის პერიოდში (31 სხდომა 80-დან). მესამე მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეებმა მოკლე შინაარსის წაკითხვა გამოტოვეს 18% შემთხვევებში (26 სხდომა 141-დან). ცალკე დგას თბილისის საქალაქო სასამართლოს სტატისტიკა რეგიონულ სასამართლოებთან შედარებით (რომელთაც წარსულში „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგი ჩაუტარდათ), რომლებიც საქმის არსს უფრო ხშირად აცნობდნენ მხარეებს.

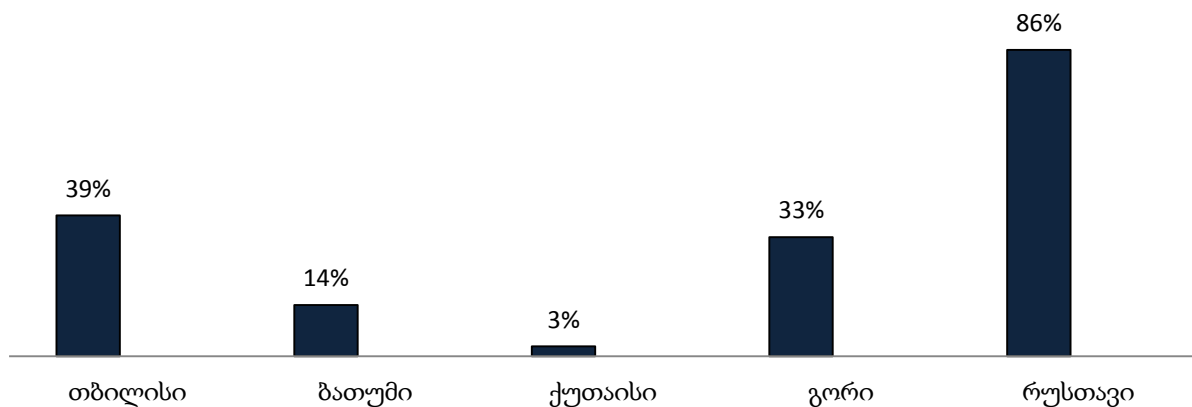
ბათუმის საქალაქო სასამართლოში საქმის მოკლე შინაარსის გაცნობა არ მომხდარა მოსამზადებელი სხდომების 15% (4 სხდომა 27-დან) და მთავარი სხდომების გახსნის 14% (3 სხდომა 21-დან) შემთხვევებში ამ მონიტორინგის პერიოდში. თუმცა ეს მიმდინარე პროცენტული მაჩვენებლები დაბალია თბილისის საქალაქო სასამართლოსთან შედარებით, უნდა აღინიშნოს, რომ იგი საგრძნობლად გაიზარდა მესამე მონიტორინგის შედეგებთან შედარებით. მესამე მონიტორინგის პერიოდში, ბათუმის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა საქმის მოკლე

შინაარსი არ გააძნეს მხოლოდ 7% (2 სხდომა 31-დან) შემთხვევებში მოსამზადებელ და 4% (1 სხდომა 27-დან) შემთხვევებში მთავარ სხდომებზე.

ამ მონიტორინგის პერიოდში, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში, მოსამართლეები საქმის მოკლე შინაარსს მხარეებს აცნობდნენ ყველა 28 მოსამზადებელ სხდომაზე, ამას მთავარი სხდომების გახსნის მხოლოდ 3% (1 სხდომა 37-დან) შემთხვევებში ვერ ახერხებდნენ. ეს პოზიტიური ტენდენცია მესამე მონიტორინგის პერიოდიდან გაგრძელდა, როცა მოსამართლეები ყველა მოსამზადებელ და მთავარ სხდომაზე კითხულობდნენ საქმის მოკლე შინაარსს. გორის რაიონულ სასამართლოში მოსამართლეები საქმის მოკლე შინაარსს არ კითხულობდნენ მოსამზადებელი სხდომების 33% შემთხვევებში (2 სხდომა 6-დან) და მთავარი სხდომების გახსნის 33% (1 სხდომა 3-დან) შემთხვევებში.

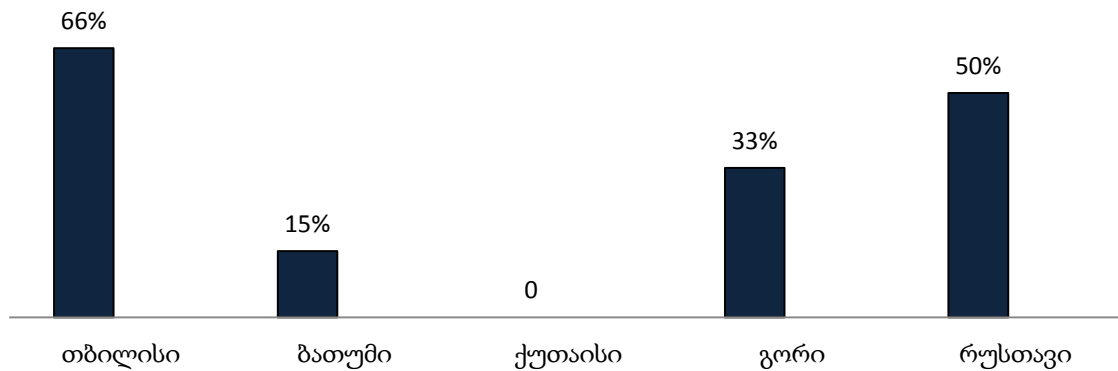
მესამე მონიტორინგის პერიოდში გორის რაიონულ სასამართლოში შვიდიდან მხოლოდ ორი შემთხვევა იყო, როცა მოკლე შინაარსი არ წაკითხულა მთავარ სხდომაზე და ერთი 13-დან მოსამზადებელ სხდომაზე. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში მოსამართლეებმა მოკლე შინაარსის წაკითხვა ვერ შეძლეს 50% (2 სხდომა 4-დან) შემთხვევებში მოსამზადებელ სხდომებზე და 86% შემთხვევებში (6

გრაფიკი 18. მოსამართლემ არ გამოაცხადა მოკლედ საქმის არსი (მთავარი სხდომის გახსნა)

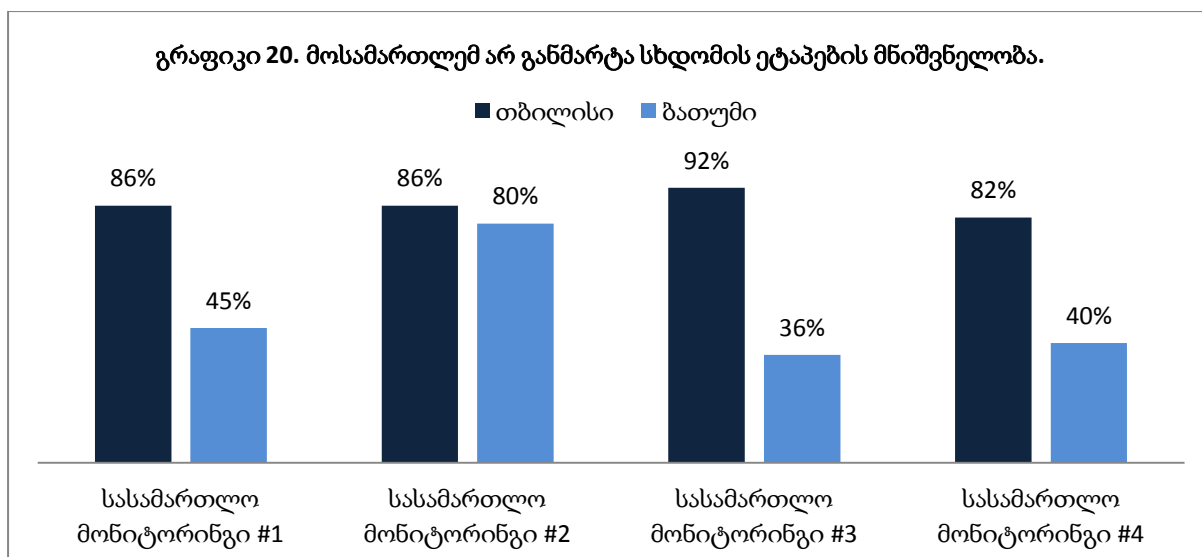

სხდომა 7-დან) მთავარ სხდომებზე. ეს მკვეთრი განსხვავებაა სხვა სასამართლოებთან შედარებით, რომელიც უნდა გამოსწორდეს.

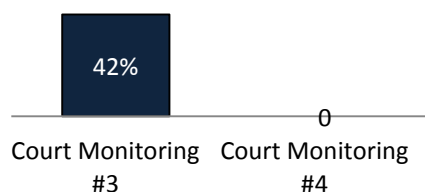
გრაფიკი 19. მოსამართლემ არ გამოაცხადა მოკლედ საქმის არსი
(მოსამზადებელი სხდომის გახსნა)

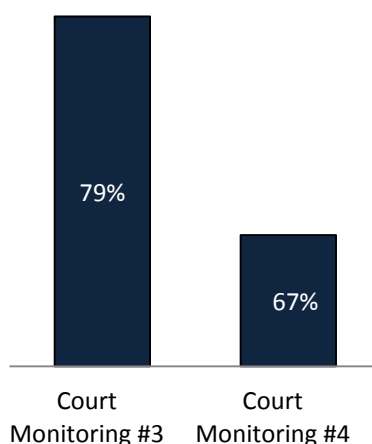
თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა ოდნავი გაუმჯობესება აჩვენეს მხარეებისათვის სხდომის ეტაპების მნიშვნელობის ახსნის საქმეში. ეს მონაცემი მესამე მონიტორინგის პერიოდში იყო 8% (11 სხდომა 157-დან), მეოთხეში კი 18 %-მდე გაიზარდა (33 სხდომა 189-დან). თბილისის საქალაქო სასამართლოს მიერ ამ მხრივ მიღწეული გაუმჯობესების გათვალისწინებით, ეს მაჩვენებელი მაინც ძალიან დაბლია რეგიონულ სასამართლოებთან შედარებით - ეს ტენდენცია მესამე მონიტორინგის პერიოდის შემდეგ გრძელდება. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში ეტაპების მნიშვნელობა აიხსნა 60% (18 სხდომა 30-დან) შემთხვევებში. გორის რაიონულ სასამართლოში ეს 33% (2 სხდომა 6-დან) შემთხვევებში მოხდა. ქუთაისში ყველა 37 შემთხვევაში, რუსთავში - სხდომათა 83% შემთხვევაში (5 სხდომა 6-დან). როგორც მოსამართლის მიერ მხარეთა უფლებების განმარტებაა აუცილებელი, ისევე უადრესად მნიშვნელოვანია, რომ მოსამართლეებმა მხარეებს სხდომის ეტაპების მნიშვნელობა განუმარტონ, განსაკუთრებით, როცა მათ წარმომადგენლები არ ჰყავთ.

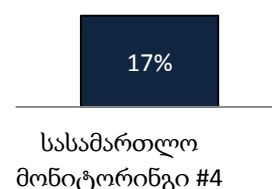
გრაფიკი 21. . მოსამართლემ არ განმარტა სხდომის ეტაპების მნიშვნელობა. ქუთაისი

გრაფიკი 22. მოსამართლემ არ განმარტა სხდომის ეტაპების მნიშვნელობა. გორი

გრაფიკი 23. მოსამართლემ არ განმარტა სხდომის ეტაპების მნიშვნელობა. რუსთავი

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა–საქართველო“ მონიტორინგს ახორციელებდა ასევე იმასთან დაკავშირებით, განუმარტავდა თუ არა მოსამართლე მხარეებს მის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას და უთითებდა თუ არა შუალედური გადაწყვეტილების სამართლებრივ საფუძველს. თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებს შუალედური გადაწყვეტილების გამოტანისას სამართლებრივი საფუძველი სხდომათა 16%-ის (16 სხდომა 102-დან) შემთხვევაში არ მიუთითებიათ. პროცენტული მაჩვენებელი გაიზარდა მესამე მონიტორინგის პერიოდის შემდეგ, როცა იგი 8% (12 სხდომა 157-დან) შეადგენდა. ბათუმის და

ქუთაისის საქალაქო, და გორის რაიონულ სასამართლოებში მოსამართლეებმა გადაწყვეტილების სამართლებრივი საფუძველი ყველა სხდომაზე მიუთითეს. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში მხოლოდ ერთი შემთხვევა იყო 6-დან, როცა სამართლებრივი საფუძველი არ ახსნილა.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ დაადგინა, რომ ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას მოსამართლეები სათანადოდ იცავდნენ ზოგიერთ საპროცესო მოთხოვნას. თუმცა უმეტეს შემთხვევაში ეს პრაქტიკა თანამიმდევრული არ იყო და შესაბამისი საპროცესო მოთხოვნები ყოველთვის სრულად არ ყოფილა დაცული.

სასამართლოები ძირითადად იცავდნენ შემდეგ საპროცესო მოთხოვნებს:

- ცხადდებოდა განსახილველი საქმე;³⁰
- ცხადდებოდა სასამართლოს შემადგენლობა;³¹
- მხარეებს განემარტებოდათ მოსამართლის აცილებისა და შუამდგომლობის დაყენების უფლებები.³²

ამ დადებითი პრაქტიკიდან გამონაკლისი იყო რუსთავის და გორის რაიონული სასამართლოები. მოსამართლის აცილების უფლება რუსთავის სასამართლოში მთავარ სხდომათა 43%-ის შემთხვევაში განიმარტა, ხოლო გორის რაიონულ სასამართლოში შუამდგომლობის დაყენების უფლება განიმარტა მოსამზადებელ სხდომათა 50%-ის შემთხვევაში. ეს მნიშვნელოვანი უფლებებია, რომელთა განმარტებაც უნდა მომხდარიყო, განსაკუთრებით, როცა მხარეებს ადვოკატები არ ჰყავთ.

თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა ვერ შეძლეს მხარეებისათვის გაეცნოთ გარკვეული უფლებები, მაგალითად, მორიგების უფლება, სარჩელის გამოტანის უფლება და მეორე მხარის მიერ დაყენებული შუამდგომლობის შესახებ აზრის დაფიქსირების უფლება. რეგიონულ სასამართლოებში კი მხარეები ძირითადად ინფორმირებულნი იყვნენ თავიანთი უფლებების შესახებ.³³

ამ მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეები სასამართლო დარბაზში წესრიგის დამყარების მხრივ კარგად მუშაობდნენ. თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა სხდომაზე წესრიგი 96%-ის (189-დან 182 სხდომა) შემთხვევაში

³⁰ იხ. დანართი 5, გრაფიკი 5.1

³¹ იხ. დანართი 5, გრაფიკი 5.2

³² იხ. დანართი 5, გრაფიკი 5.5

³³ იხ. დანართი 5, გრაფიკი 5.7, 5.8, 5.9.

უზრუნველყვეს. ბათუმში - 97% (29 სხდომა 30-დან). ქუთაისის საქალაქო, და გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში - 100%.

ისევე როგორც წინა მონიტორინგის პერიოდში, ახლაც მოსამართლეებს უმეტეს შემთხვევაში მხარეებთან კონსულტაციის გარეშე სხდომის არცერთი პროცედურული ეტაპი არ გამოუტოვებიათ, ანუ ისინი ან ყველა ეტაპს გადიოდნენ, ან მხარეთა თანხმობით ტოვებდნენ რომელიმე ეტაპს. შედეგები მესამე მონიტორინგის პერიოდის მსგავსია. მეოთხე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებს მხარეებთან წინასწარი კონსულტაციების გარეშე არცერთი პროცედურული ეტაპი არ გამოუტოვებიათ 99% შემთხვევებში (187 სხდომა 189-დან). ბათუმის, ქუთაისის, გორის და რუსთავის სასამართლოებში მოსამართლეები ყველა შემთხვევაში ასე იქცეოდნენ. მესამე მონიტორინგის პერიოდის სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, პროცედურული ეტაპები არ გამოუტოვებიათ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სხდომათა 98%-ის (157-დან 154 სხდომა) შემთხვევაში, ბათუმის საქალაქო სასამართლოში - 44 სხდომიდან არცერთზე, ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს სხდომათა 97%-ის (33-დან 32 სხდომა) შემთხვევაში. მეორე მონიტორინგის პერიოდში ამ პრინციპს იცავდნენ: თბილისი 96% (84 სხდომა 88-დან), ბათუმი 89% (31 სხდომა 35-დან).

ამ მონიტორინგის პერიოდში, ერთი ეტაპიდან მეორეზე გადასვლისას მოსამართლეებმა სხდომის შემდეგი ეტაპის დაწყება თბილისის საქალაქო სასამართლოში სხდომათა 99%-ის (189-დან 187 სხდომა) შემთხვევაში გამოაცხადეს, ბათუმის საქალაქო, ქუთაისის საქალაქო, გორის და რუსთავის რაიონულ სასამართლოში - ყველა სხდომაზე. შედეგები მესამე მონიტორინგის პერიოდშიც მსგავსად პოზიტიური იყო. მოსამართლეები სხდომის მომდევნო ეტაპზე გადასვლას თბილისის საქალაქო სასამართლოში სხდომათა 96%-ის (157-დან 151 სხდომა), ბათუმის საქალაქო - 100%, ქუთაისის საქალაქო - 97%.

მიუხედავად მოთხოვნისა, რომ მოსამართლეებს გამოეცხადებინათ, თუ რომელ მტკიცებულებას ეყრდნობოდა მათი საბოლოო გადაწყვეტილება, თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა სხდომათა მხოლოდ 26%-ის (189-დან 49 სხდომა) შემთხვევაში გამოაცხადეს, რომელ მტკიცებულებებს ემყარებოდა მათი გადაწყვეტილება. ბათუმის საქალაქო სასამართლოსთან შედარებით ეს დაბალი მონაცემია, განსაკუთრებით დაბალი ქუთაისისა და გორის სასამართლოებთან შედარებით. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა მტკიცებულება გამოაცხადეს 60% (18 სხდომა 30-დან) შემთხვევებში; ქუთაისსა და გორში - 100%, რუსთავში - 33%. მესამე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა

მტკიცებულება გამოაცხადეს 28%-ის შემთხვევებში (44 სხდომა 157-დან), ბათუმის - 83% (38 სხდომა 44-დან), ქუთაისის - 97% (33 სხდომა 34-დან), გორის - 100%.

მესამე მონიტორინგის პერიოდში იმ შემთხვევების პროცენტული მაჩვენებელი, როცა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეები აცხადებდნენ მტკიცებულებებს, რომლებსაც მათი საბოლოო გადაწყვეტილებები ეყრდნობოდა, მკვეთრად ჩამოუვარდებოდა მეორე მონიტორინგის პერიოდის მაჩვენებელს - 41%-ს. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მესამე მონიტორინგის პერიოდში დაკვირვებას დაქვემდებარებული საქმეების დროს მოსამართლეები აცხადებდნენ მტკიცებულებებს, რომლებსაც მათი საბოლოო გადაწყვეტილებები ეყრდნობოდა 83%-ის შემთხვევებში (38 სხდომა 44-დან). შედეგებში აშკარა გაუმჯობესებაა მეორე მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით, როცა ბათუმის შესაბამისი მონაცემი 23% იყო. მესამე მონიტორინგის პერიოდში ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეები აცხადებდნენ მტკიცებულებებს, რომლებსაც მათი საბოლოო გადაწყვეტილებები ეყრდნობოდა 97% შემთხვევებში (33 სხდომა 34-დან), გორის სასამართლოში - 100%. მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ ყველა შემთხვევაში გამოაცხადებენ მტკიცებულებას არამხოლოდ შესაბამისი კანონმდებლობის შესრულების მიზნით, არამედ გამოტანილი გადაწყვეტილების გამჭვირვალობის უზრუნველყოფისათვის.

საბოლოო გადაწყვეტილებების გამოტანისას, ამ მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეებმა გასაჩივრების პროცედურა გამოაცხადეს 97% (183 სხდომა 189-დან) შემთხვევებში თბილისის საქალაქო სასამართლოში. ბათუმის, გორის და რუსთავის სასამართლოებში - ყველა შემთხვევაში, ქუთაისის - 97% (36 სხდომა 37-დან). ეს პოზიტიური ტენდენცია მესამე მონიტორინგის პერიოდიდან გაგრძელდა.

რეკომენდაციები

მოსამართლეებმა სხდომის გახსნისას უნდა წაიკითხონ საქმის მოკლე შინაარსი. ეს მოთხოვნილია შესაბამისი კანონმდებლობით და ხელს უწყობს საჯარო განხილვის უფლების სრულად გამოყენებას, აძლევს რა დაინტერესებულ პირებს საშუალებას, სხდომას ისე დაესწრონ, რომ იცოდნენ საქმის არსი. მონიტორინგის ანგარიშის საფუძველზე, ეს პრობლემა ძირითადად თბილისის საქალაქო სასამართლოს მთავარ სხდომებზეა თვალსაჩინო. ყველა მოსამართლე უნდა დაემორჩილოს კანონის ამ მოთხოვნას.

კანონი მოითხოვს, მოსამართლემ გამოაცხადოს, თუ რა მტკიცებულების საფუძველზე მიიღო გადაწყვეტილება, ამიტომ ყველა მოსამართლე ასე უნდა

მოიქცეს - არა მხოლოდ კანონის მოთხოვნის გამო, არამედ ასევე სასამართლო სისტემაში გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მიზნით. ამ მოთხოვნის შეუსრულებლობა განსაკუთრებით თვალსაჩინოა თბილისის და ბათუმის საქალაქო, და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში, სხვა სასამართლოებთან შედარებით, ამიტომ მათთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კანონით დაკისრებული ამ ვალდებულების შესრულების გაუმჯობესება.

მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ იურიდიული საფუძველი, რომელთაც მათი შუალედური გადაწყვეტილებები დაეყრდნობა. ეს განსაკუთრებით უნდა გაითვალისწინოს თბილისის საქალაქო სასამართლომ, სადაც იმ საქმეების პროცენტული მაჩვენებელი, რომლის დროსაც მოსამართლემ შუალედური გადაწყვეტილებების იურიდიული საფუძველი არ განმარტა, წინა მონიტორინგის პერიოდთან შედარებით გაორმაგდა.

კანონი მოსამართლეებს არ ავალდებულებს, ახსნან მხარეთა უფლებების მნიშვნელობა ან სხდომის ეტაპები, მაგრამ ჩვენი რწმენით ეს მნიშვნელოვანია იმის უზრუნველსაყოფად, რომ რომელიმე მხარეს უსამართლო უპირატესობა არ აქვს. ეს დიდ პრობლემად იქცევა, როცა კერძო მხარეს წარმომადგენელი არ ჰყავს და განსაკუთრებით, როცა ადმინისტრაციულ დავაში მონაწილე კერძო მხარეს არ ჰყავს სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი უფასო ადვოკატი. მხარეთა ინფორმირება მათი უფლებების და ამ უფლებების მნიშვნელობის შესახებ მნიშვნელოვნად გაზრდის საზოგადოების ნდობას სამართლებრივი სისტემისადმი.

ასევე რეკომენდირებულია, მოსამართლეებმა ბევრად უფრო აქტიურად შესთავაზონ მხარეებს მორიგება. თბილისისა და რუსთავის სასამართლოებში იმ შემთხვევათა პროცენტული მაჩვენებელი, როცა მხარეებს მორიგება შესთავაზეს, კვლავ დაბალია, იმის გათვალისწინებითაც კი, რომ ზოგიერთ საქმეზე მორიგება მცირედ თუ შეცვლიდა საქმის ვითარებას. მორიგების შეთავაზება სადაც შესაძლებელია მართლმსაჯულების სწრაფად აღსრულებას შეუწყობს ხელს.

ინკვიზიციურობის პრინციპი (მოსამართლის ინიციატივა)

ტერმინები „შეჯიბრებითობა“ და „ინკვიზიციურობა“ იმ ორ პროცედურას აღწერს, რომლებიც დავის სასამართლო განხილვის გზით გადასაწყვეტად გამოიყენება. შეჯიბრებითობის პრინციპის შემთხვევაში მხარეები თავად ირჩევენ, რა სახის მტკიცებულებების წარდგენა სურთ სასამართლოს წინაშე, ხოლო ინკვიზიციურობის პრინციპის გამოყენებისას სასამართლოს შეუძლია გადაწყვეტილების გამოტანის მიზნით საგამომიებო მოქმედებები ჩაატაროს ან საქმის ირგვლივ მტკიცებულებები შეაგროვოს.³⁴ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი ორივე პრინციპის გამოყენებას ითვალისწინებს. ამ პრინციპების ერთად გამოყენება მოსამართლეს საქმის გარემოებათა სრულყოფილად შესწავლასა და სამართლიანი გადაწყვეტილების გამოტანაში დაეხმარება.

ინკვიზიციურობის პრინციპის მიხედვით, მოსამართლეს უფლება აქვს, საკუთარი ინიციატივით მოიპოვოს მტკიცებულებები, გონივრულობის ფარგლებში მიუთითოს მხარეებს, სთხოვოს მათ, დააკონკრეტონ მოთხოვნა ან/და დააზუსტონ შეგებებული სარჩელი, პროცესზე მოიწვიოს მესამე მხარე, მხარეებს გარკვეული მტკიცებულებების მოპოვება დაავალოს. მოსამართლე ასევე უფლებამოსილია, საქმის ყოველმხრივ შესწავლისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების გამოტანის მიზნით თავად შეკრიბოს მტკიცებულებები. მოსამართლის ზემოაღნიშნული უფლებამოსილებები საქართველოს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსშია მოცემული. ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითია ამ კოდექსის მე-4 მუხლი, რომლის მიხედვით, სასამართლო უფლებამოსილია თავისი ინიციატივით მიიღოს გადაწყვეტილება დამატებითი ინფორმაციის ან მტკიცებულების წარმოსადგენად.³⁵

სამოქალაქო დავის გადაწყვეტისას მოსამართლეს აღნიშნული უფლებამოსილებები არ აქვს მინიჭებული, გამომდინარე იქიდან, რომ სამოქალაქო დავის მიზანი მხოლოდ კერძო ინტერესების დაცვაა. ამის საპირისპიროდ, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში სწორედ საჯარო ინტერესის არსებობა განსაზღვრავს მოსამართლის მიერ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების სათანადოდ გამოყენების გადამწყვეტ მნიშვნელობას. მოსამართლის მიერ ინკვიზიციურობის პრინციპის გამოყენება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ შემთხვევაში, როდესაც კერძო მხარე ადვოკატით არ არის წარმოდგენილი, რადგან ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას სახელმწიფო კერძო პირს უფასო

³⁴ David Jackson: Adversarial and Inquisitorial Systems Medico-Legal Society of NSW Inc Scientific Meeting, 2009 წლის მარტი, გვ. 1.

³⁵ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, მე-4 მუხლი.

იურიდიული დახმარებით არ უზრუნველყოფს. ამდენად, ასეთ შემთხვევაში არსებობს საფუძველი ვარაუდისა, რომ კერძო მხარე მოსამართლის დახმარების გარეშე პროცესში სრულფასოვან მონაწილეობას ვერ მიიღებს. ინკვიზიციურობის უფლებამოსილება მოსამართლეს წამყვან როლს ანიჭებს სახელმწიფო დაწესებულებასა და კერძო პირს შორის სამართლებრივი ბალანსის იმგვარად შენარჩუნებაში, რომ ხელყოფილი არ იქნეს საზოგადოებრივი ინტერესები. ამასთანავე, ეს არ ნიშნავს, რომ დავაში მონაწილე მხარეები სასამართლო განხილვის დროს პასიურები უნდა იყვნენ ან მოსამართლემ მათ უფლებების განხორციელებაში დაუსაბუთებელი შეზღუდვები უნდა დაუწესოს.³⁶ ადმინისტრაციულ ორგანოსთან დაპირისპირებულ კერძო პირს შესაძლებლობა უნდა ჰქონდეს, სასამართლო პროცესში სრულფასოვანი მონაწილეობა მიიღოს.³⁷

იმის დასადგენად, იყენებდნენ თუ არა მოსამართლეები მათთვის მინიჭებულ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილებას, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ დამკვირვებლები სხდომების მსვლელობისას მოსამართლეების მიერ მხარეებისათვის დასმულ კითხვებს ინიშნავდნენ. ჩვენი წარმომადგენლები ასევე აკვირდებოდნენ, რამდენად რთავდა მოსამართლე საქმეში მესამე მხარეს საკუთარი ინიციატივით, აძლევდა მხარეებს რეკომენდაციებს/განმარტებებს, ეხმარებოდა მათ მტკიცებულებების მოპოვებაში, ადგენდა საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე რაიმე მნიშვნელოვან გარემოებას, თანამიმდევრულად იყენებდა მინიჭებულ უფლებამოსილებას, ეხმარებოდა მხარეებს მათი უფლებებით სრულყოფილად სარგებლობაში და სხვ.

ძირითადი მიგნებები

მოსამართლეების მიერ ინკვიზიციურობის პრინციპის გამოყენებაზე დაკვირვებისას „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“ თავის დასკვნებს მონიტორინგის პროცესში შეგროვებულ დეტალურ სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით აკეთებდა.

ახლაც, წინა მონიტორინგის პერიოდების მსგავსად, მოსამართლეები მონდომებას არ იჩენდნენ, ადმინისტრაციული საქმეების განხილვისას მესამე მხარე მოეწვიათ. ამ პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლომ მესამე მხარის მოწვევის ნაკლები ინიციატივა გამოიჩინა, მაშინ როცა ბათუმის, ქუთაისის და გორის სასამართლოებმა ოდნავი გაუმჯობესება აჩვენეს. ამ პერიოდში თბილისის

³⁶ მ. კოპალეიშვილი და სხვანი, გვ. 27.

³⁷ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, Resolution [78 \(8\)](#), “on Legal Aid and Advice”, 1978 წლის 2 მარტი; [Van der Mussele v Belgium](#) (1983), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 29-ე და 30-ე პარაგრაფები; იხ. შენიშვნა 27, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 59.

საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა მესამე მხარე 313 სხდომიდან მხოლოდ 26-ზე (15 მოსამზადებელ სხდომაზე და 11 მთავარი სხდომის გახსნისას) მოიწვიეს, ქუთაისში - 65-დან 4 სხდომაზე (1 მოსამზადებელ და 3 მთავარი სხდომის გახსნისას). ბათუმის, გორისა და რუსთავის სასამართლოებში (სულ 37 მოსამზადებელი სხდომა და 31 მთავარი სხდომის გახსნისას) - არცერთზე.

მესამე მონიტორინგის პერიოდში, თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლეებმა მესამე მხარეები მოიწვიეს: 231-დან 10 სხდომაზე (8 მოსამზადებელი და 2 მთავარი სხდომის დასაწყისი); ბათუმის საქალაქო სასამართლოში - 58-დან 3 შემთხვევაში (1 მოსამზადებელი სხდომა და 2 მთავარი სხდომის გახსნისას); ქუთაისის - 41-დან 3 სხდომაზე (2 მოსამზადებელი სხდომა და 1 მთავარი სხდომის გახსნისას), გორის - 20-დან 2 სხდომაზე.

მოსამართლეებმა მხარეებს დამატებითი ინფორმაციის ან მტკიცებულებების წარდგენა სხდომების 15%-ზე ნაკლებ შემთხვევებში მოთხოვეს, (როგორც მოსამზადებელ, ისე მთავარ სხდომებზე), გამონაკლისი იყო ქუთაისის საქალაქო სასამართლო 18% მაჩვენებლით. საერთო პროცენტული მაჩვენებელი მაინც ძალიან დაბალია, თუ გავითვალისწინებთ მონიტორინგს დაქვემდებარებულ სხდომათა რაოდენობას (683 სხდომა). ყველა მონიტორინგის პერიოდს ახასიათებს მოსამართლეების პასიურობის ტენდენცია.³⁸

მონიტორინგის კიდევ ერთი კრიტერიუმი იყო, აძლევდნენ თუ არა მოსამართლეები მხარეებს მითითებებს/რეკომენდაციებს (შეჯიბრებითობის პრინციპის დაურღვევლად). მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ მითითებების/რეკომენდაციების მიცემა მთლიანად საქმის კონტექსტზეა დამოკიდებული, ჩვენი რეკომენდაციაა, მოსამართლეებმა ეს უფრო აქტიურად გააკეთონ. თბილისის საქალაქო სასამართლოში აღნიშნულს ადგილი ჰქონდა 24 მოსამზადებელ სხდომაზე (21 მოსარჩელის და 3 მოპასუხის მხარეს) და 12 მთავარ სხდომაზე (9 მოსარჩელის და 3 მოპასუხის მხარეს). ბათუმში - 20 მოსამზადებელ სხდომაზე (11 მოსარჩელის და 9 მოპასუხის მხარეს) და 2 მთავარ სხდომაზე (ორივე მოსარჩელის მხარეს). ქუთაისში - 4 მითითება/რეკომენდაცია მიეცა თითოეულ მხარეს მოსამზადებელ სხდომებზე და 3 თითოეულ მხარეს მთავარ სხდომებზე. გორში - 3 თითოეულ მხარეს მოსამზადებელ და 3 (1 მოსარჩელის და 2 მოპასუხის მხარეს) მთავარ სხდომაზე. რუსთავის რაიონულ სასამართლოში არცერთი შემთხვევა არ დაფიქსირდა.

მესამე მონიტორინგის პერიოდში თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა მხარეებს მითითებები/რეკომენდაციები მისცეს

³⁸ იხ. დანართი 6. გრაფიკი 6.2

(შეჯიბრებითობის პრინციპის დაურღვევლად) 90-დან 15 მოსამზადებელ სხდომაზე და 141-დან 16 მთავარ სხდომაზე. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში - 33-დან 12 მოსამზადებელ სხდომაზე და 27-დან 4 მთავარ სხდომაზე. ქუთაისის - 41-დან 9 სხდომაზე. გორის რაიონულ სასამართლოში - 20-დან 4 სხდომაზე.

ერთი პოზიტიური დაკვირვება ისაა, რომ „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მიერ მონიტორინგის შედეგად თავმოყრილი სტატისტიკური მონაცემებიდან გამომდინარე, მოსამართლეები, ზოგადად, საჭირო რაოდენობის კითხვებს სვამდნენ. შეკითხვების დასმის მთავარი მიზანი ისაა, რომ საქმეზე შესაბამისი მტკიცებულება დადგინდეს. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მოსამართლის მიერ დასმული კითხვების საჭირო რაოდენობა მთლიანად საქმის შინაარსზეა დამოკიდებული.

საშუალოდ, თბილისის საქალაქო სასამართლოში, მოსამართლეებმა საშუალოდ 5 კითხვა დასვეს, საშუალოდ 4 თითო საქმეზე - ბათუმში, საშუალოდ 6 - ქუთაისში, საშუალოდ 3 - გორში და საშუალოდ 2 - რუსთავში. მესამე მონიტორინგის პერიოდში, აღნიშნული მაჩვენებელი შემდეგია: თბილისში 4 კითხვა, ბათუმში - 6, ქუთაისში - 6, გორში - 8. პირველი მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეთა მიერ დასმული კითხვების საშუალო რაოდენობა თბილისსა და ბათუმში იყო 8 და 5, შესაბამისად. მეორე მონიტორინგის პერიოდში - კითხვების საშუალო რაოდენობა თბილისისა და ბათუმის საქალაქო სასამართლოებში იყო 5 და 6.

ჩვენი მონიტორინგი იმ საკითხსაც ეხებოდა, თუ რამდენად დგინდებოდა მოსამართლის მიერ შეკითხვების დასმით საქმეზე შესაბამისი მტკიცებულება. თბილისის საქალაქო სასამართლოში კითხვების დასმის შედეგად მტკიცებულება საქმეთა 85%-ის (158-დან 134 საქმე) შემთხვევაში დადგინდა, ბათუმის საქალაქო, ქუთაისის საქალაქო, გორისა და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში - ყველა შემთხვევაში, როცა კითხვები დაისვა. შეკითხვების დასმით საქმეზე შესაბამისი ფაქტის დადგენის მაღალი მაჩვენებლები იმაზე მეტყველებს, რომ კითხვების დასმისას მოსამართლეები სათანადოდ იყენებდნენ მათთვის მინიჭებულ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილებას.

რეკომენდაციები

კერძო მხარეს, რომელიც სასამართლოში ადმინისტრაციული ორგანოს წინააღმდეგ გამოდის, სასამართლო განხილვაში სრულყოფილად მონაწილეობის საშუალება უნდა ჰქონდეს. ამ მხრივ მოსამართლის მიერ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების გამოყენება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საქართველოს შემთხვევაში, რადგან აქ ადმინისტრაციული სამართალწარმოებისას სახელმწიფო უფასო იურიდიულ დახმარებას არ უზრუნველყოფს. ამ მონიტორინგის

პერიოდში, წინა პერიოდების მსგავსად, მოსამართლეები სუსტად ავლენდნენ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების გამოყენების ინიციატივას, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა: საქმეში მესამე მხარის ჩართვა; მხარისათვის დამატებითი ინფორმაციისა და მტკიცებულებების წარდგენის მოთხოვნა, მხარეებისათვის მითითებების/რეკომენდაციების მიცემა. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ რეკომენდაციაა, მოსამართლეებმა მეტი ინიციატივა გამოავლინონ მათთვის მინიჭებული ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების გამოყენებაში, რადგან ადმინისტრაციული საქმეები საზოგადოების ინტერესის საგანია.

ასევე, ჩვენი რეკომენდაციაა, მოსამართლეებმა განაგრძონ საჭიროებისამებრ კითხვების დასმის პრაქტიკა და ფაქტების დადგენა, საქმის სრულად შესწავლისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების გამოტანის მიზნით.

მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპი

ეს პრინციპი საქართველოს საპროცესო კანონმდებლობაში ნათლადაა განცხადებული. შეჯიბრებითობის პრინციპი ადმინისტრაციული სამართალწარმოების ერთ-ერთი ფუძემდებლური პრინციპია და ინკვიზიციურობის პრინციპთან ერთად მოქმედებს. მოსამართლეთა მიუკერძოებლობის პრინციპი აღიარებულია სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტით, მათ შორის, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტით. ამ პრინციპის მნიშვნელობაზე გამახვილდა ყურადღება არაერთ საერთაშორისო კონფერენციაზე თუ აქტში, როგორებიცაა ევროპის საბჭოს რეკომენდაციები და ევროპული ქარტია³⁹ და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისის კიევის რეკომენდაციები,⁴⁰ რომლებიც აღნიშნული კონფერენციების შედეგად შემუშავდა.⁴¹

მოსამართლე ვალდებულია უზრუნველყოს მხარეთა თანასწორობის პრინციპის განუხრელი დაცვა სასამართლო დარბაზში. ამ პრინციპის დაცვა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში, სადაც მხარეები კერძო პირები და ადმინისტრაციული ორგანოები არიან. მოსამართლემ, რომელიც თავად საჯარო მოხელეა, უნდა გადაწყვიტოს დავა, რომელშიც საჯარო სუბიექტები მონაწილეობენ. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, მოსამართლემ ისე უზრუნველყოს მხარეთა თანასწორობა, რომ საექვო არ იყოს მისი მიუკერძოებლობა იმ შემთხვევაში, როდესაც ერთ-ერთი მხარე სახელმწიფოა.⁴²

მოსამართლეთა მიუკერძოებლობის პრინციპი ასევე გულისხმობს კერძო პირის შესაძლებლობას, აქტიური მონაწილეობა მიიღოს საქმის განხილვაში მისი სამართლიანობის უზრუნველსაყოფად.⁴³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, მხარეთა თანასწორობა მოითხოვს, მხარეებს შორის სამართლიანი ბალანსი არსებობდეს, რათა თითოეულ მხარეს ეძლეოდეს გონივრული შესაძლებლობა, დაასაბუთოს საკუთარი პოზიცია ისეთ

³⁹ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, [Recommendation on Judges: Independence, efficiency, responsibility](#) (რეკომენდაციები მოსამართლეებთან დაკავშირებით: დამოუკიდებლობა, ეფექტიანობა, პასუხისმგებლობა); The European Charter on the Statute for Judges (მოსამართლეთა დებულებების ევროპული ქარტია), მიღებული მრავალმხრივ შეხვედრაზე სტრასბურგში, 8–10 ივლისი, 1998, DAJ/DOC (98) 23.

⁴⁰ [Kyiv Recommendations on Judicial Independence in Eastern Europe, South Caucasus and Central Asia](#) (კიევის რეკომენდაციები აღმოსავლეთ ევროპაში, სამხრეთ კავკასიაში და ცენტრალურ აზიაში სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ).

⁴¹ იხ. შენიშვნა 27, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 29.

⁴² ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო. გვ. 63.

⁴³ ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 72.

პირობებში, რომლებიც მას მოწინააღმდეგე მხარესთან შედარებით არსებითად წაგებიან მდგომარეობაში არ ჩააყენებს.⁴⁴

მხარეთა თანასწორობა შეიძლება დაირღვეს, თუ მოსამართლე ზედმეტად აქტიურია, მხარეებს სიტყვას აწყვეტინებს, ცვლის ან ზღუდავს მათ შეკითხვებს, მხოლოდ ერთი მხარის შუამდგომლობებს აკმაყოფილებს, დამატებითი ინფორმაციის წარდგენას მხოლოდ ერთ მხარეს სთხოვს ან ისეთ მტკიცებულებებს მოიპოვებს, რომლებიც მხოლოდ ერთი მხარის პოზიციის გამყარებას უწყობს ხელს. მეორე მხრივ, შეჯიბრებითობის პრინციპი მოსამართლის გადამეტებულმა პასიურობამაც შეიძლება დაარღვიოს. ეს მაშინ ხდება, თუ, მაგალითად, ერთი მხარე ხელს უშლის მეორეს მისი უფლებებით სარგებლობაში, ხოლო მოსამართლე მდგომარეობის გამოსასწორებლად ზომებს არ იღებს, არ ზღუდავს კითხვას, რომლის შეზღუდვაც აუცილებელია, არ ითხოვს სიმართლის დასადაგენად აუცილებელ ინფორმაციას და სხვ.

მოსამართლის მიუკერძოებლობა დარღვეულია, თუ დასტურდება მისი ფაქტობრივი დამოკიდებულება და მიკერძოებულობა (სუბიექტური მიუკერძოებლობის დარღვევა), ან თუ ფაქტობრივი გარემოებები ასეთი დამოკიდებულების ან მიკერძოებულობის საფუძვლიან ეჭვს ბადებს (ობიექტური მიუკერძოებლობის დარღვევა).⁴⁵

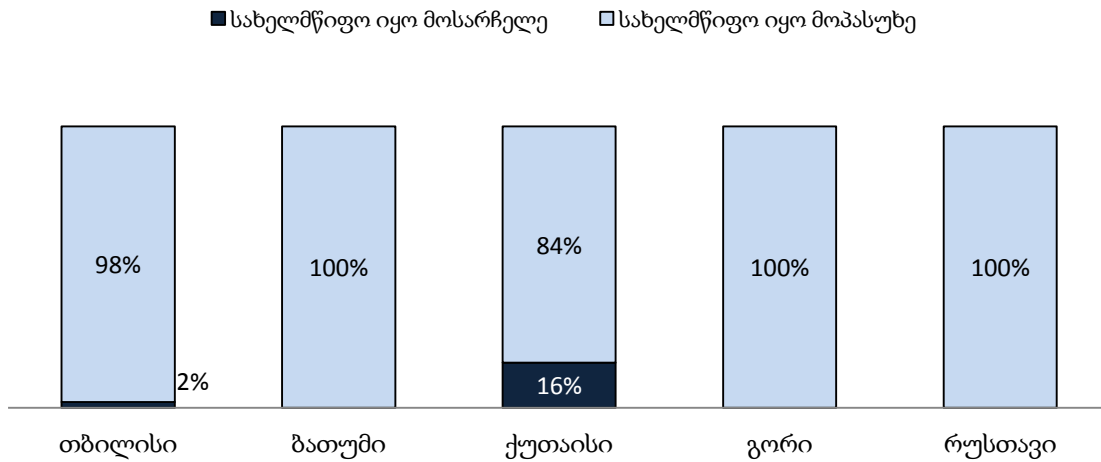
ძირითადი მიგნებები

პირველი მონიტორინგის ანგარიშში მოპოვებული მონაცემები მიუთითებდა, რომ მოსამართლეები კარგად იცავდნენ მხარეთა შეჯიბრებითობისა და თანასწორობის პრინციპს. ეს ტენდენცია არც მომდევნო მონიტორინგის პერიოდებში შეცვლილა. საერთოდ, ადმინისტრაციული დავის ორივე მხარეს, საზოგადოდ, თანაბარი შესაძლებლობა ჰქონდა, წარედგინა საკუთარი არგუმენტები. უნდა აღინიშნოს, რომ ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში მოსარჩელე, როგორც წესი, კერძო პირია, ხოლო მოპასუხე – სახელმწიფო.

⁴⁴ *Schuler-Zraggen v Switzerland* (1993), ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 50-ე–52-ე პარაგრაფები.

⁴⁵ იხ. შენიშვნა 27, ადმინისტრაციული სამართლის მონიტორინგის სახელმძღვანელო, გვ. 63.

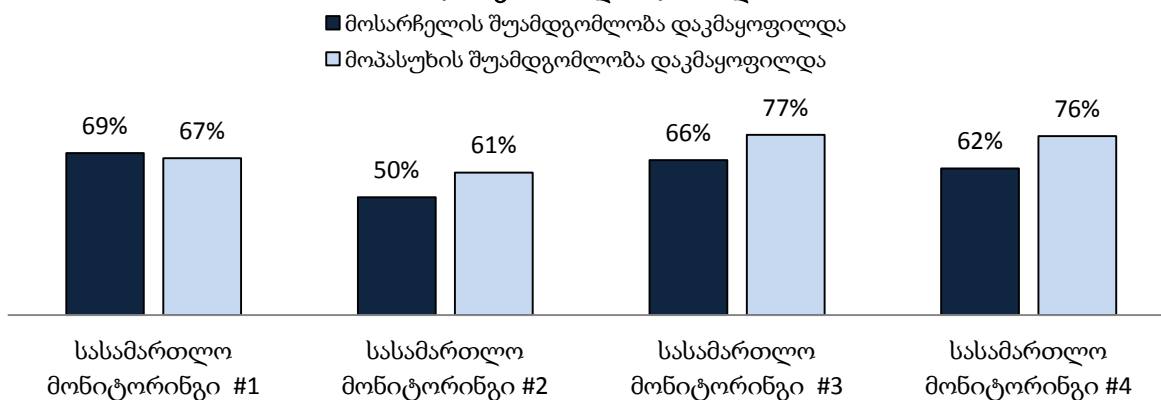
გრაფიკი 24. სახელმწიფო მხარის სტატუსი

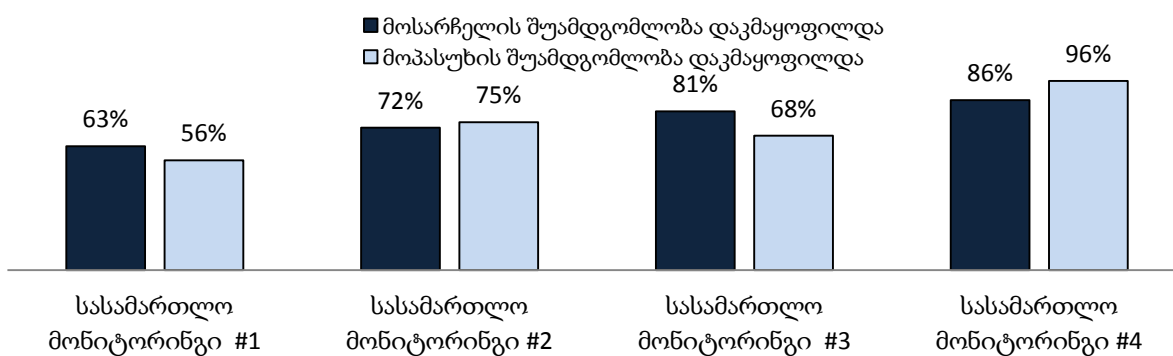
შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპის დაცვის შეფასების ერთი მნიშვნელოვანი კრიტერიუმია მოსამართლის მიერ დაკმაყოფილებული შუამდგომლობის პროცენტული მაჩვენებელი. მხარეთა თანასწორობა შეიძლება დაარღვიოს მოსამართლემ, თუ იგი მხოლოდ ერთი მხარის შუამდგომლობას დააკმაყოფილებს. ამ მხრივ, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ შენიშნა, რომ დაკმაყოფილებულ შუამდგომლობათაგან უფრო მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი მოპასუხისაა (როგორც წესი, ეს სახელმწიფოა), ვიდრე მოსარჩელის. სადაც ეს გამოიკვეთა, როგორც თბილისის, ბათუმის და ქუთაისის სასამართლოებში, მოპასუხის სასარგებლოდ დაკმაყოფილებული შუამდგომლობის მაქსიმალური განსხვავება 14%-ია, რაც დიდად შემაშვოთებელი არ არის.

ამ მონიტორინგის პერიოდში ეს საკითხი პრობლემა არ ყოფილა, რადგან თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებმა დააკმაყოფილეს მოსარჩელის შუამდგომლობათა 62% (76 შუამდგომლობა 122-დან) და მოპასუხის - 76% (38 შუამდგომლობა 50-დან). ბათუმში - მოსარჩელის 86% (25 შუამდგომლობა 29-დან) და 96% (24 შუამდგომლობა 25-დან) მოპასუხის. ქუთაისში - 81% (35 შუამდგომლობა 43-დან) მოსარჩელის და 84% (26 შუამდგომლობა 31-დან) მოპასუხის. გორის რაიონულ სასამართლოში მოსარჩელეებმა 12 შუამდგომლობა დააყენეს, საიდანაც 50% დაკმაყოფილდა, მოპასუხეებმა - 5 შუამდგომლობა, საიდანაც 2 დაკმაყოფილდა (40%). რუსთავის რაიონულ სასამართლოში, მოსარჩელემ 6 შუამდგომლობა დააყენა, საიდანაც 67% დაკმაყოფილდა, მოპასუხეს კი არცერთ შემთხვევაში შუამდგომლობა არ დაუყენებია.

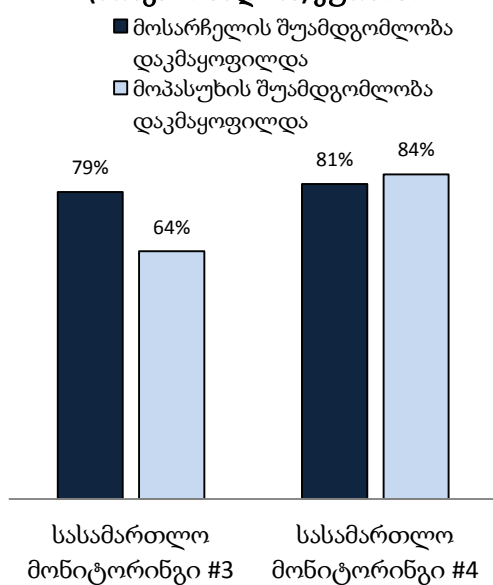
**გრაფიკი 25. მოსამართლის მიერ დაკმაყოფილებული შუამდგომლობები
(მთავარი სხდომა) თბილისი**

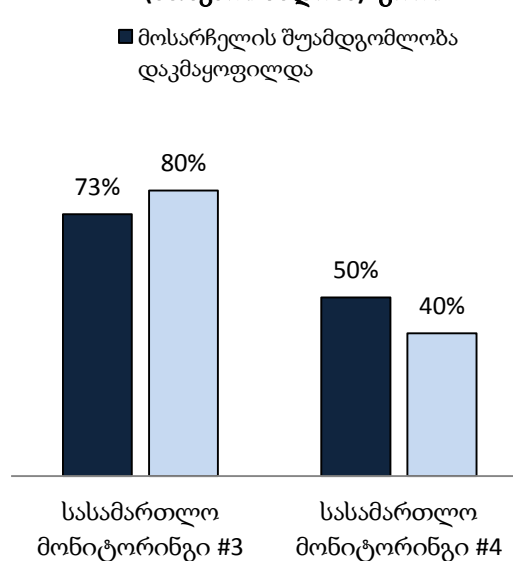
**გრაფიკი 26. მოსამართლის მიერ დაკმაყოფილებული შუამდგომლობები
(მთავარი სხდომა) ბათუმი**

**გრაფიკი 27. მოსამართლის მიერ
დაკმაყოფილებული
შუამდგომლობები
(მთავარი სხდომა) ქუთაისი**

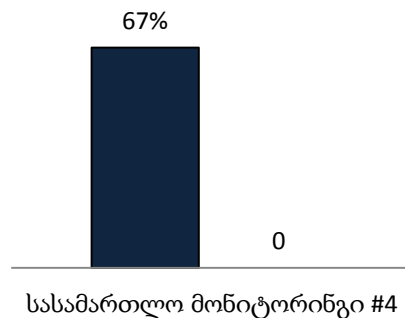
**გრაფიკი 28. მოსამართლის მიერ
დაკმაყოფილებული
შუამდგომლობები
(მთავარი სხდომა) გორი**

**გრაფიკი 29. მოსამართლის მიერ
დაკმაყოფილებული შუამდგომლობები
(მთავარ ისხდომა) რუსთავი**

■ მოსარჩელის შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა

□ მოპასუხის შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა

მონიტორინგს დაექვემდებარა მოსამართლეთა მიერ მოხსნილი კითხვების რაოდენობაც. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ არ ცდილობდა, გაერკვია, თუ რამდენად გამართლებული იყო კითხვების მოხსნა, რადგან ეს მთლიანად თითოეული კითხვის შინაარსსა და სათანადოობაზეა დამოკიდებული. შედეგები როგორც მოსარჩელების, ისე მოპასუხეების თვალსაზრისით საკმაოდ მისაღები აღმოჩნდა. მონიტორინგის ამ პერიოდში მოსამართლეებმა თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელის მიერ დასმული კითხვები 189 შემთხვევიდან 7 შემთხვევაში მოხსნეს, მოპასუხის მიერ დასმული კითხვები 189-დან 3 შემთხვევაში. ბათუმის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეებს მოსარჩელეთა და მოპასუხეთა არცერთი კითხვა არ მოუხსნიათ. ქუთაისში მოიხსნა მოსარჩელის 1 შეკითხვა 37-დან და მოპასუხის - 4 შეკითხვა 37-დან. რუსთავში - ერთი მოპასუხის. გორში - არცერთი.

მესამე მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეებმა თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელის მიერ დასმულ შეკითხვათა 6% (148-დან 9 შეკითხვა) და მოპასუხის მიერ დასმულ შეკითხვათა 1% (148-დან 2 შეკითხვა) მოხსნეს. ბათუმის და ქუთაისის საქალაქო სასამართლოებში მოსამართლეებს მოსარჩელის არცერთი შეკითხვა არ მოუხსნიათ, მაგრამ მოხსნეს მოპასუხის 1 შეკითხვა. ქუთაისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელის მიერ დასმულ შეკითხვათა 12% (33-დან 4 შეკითხვა) და მოპასუხის მიერ დასმულ შეკითხვათა 6% (33-დან 2 შეკითხვა) მოიხსნა. გორის რაიონულ სასამართლოში მოსარჩელის მიერ დასმულ შეკითხვათა 29% (14-დან 4 შეკითხვა) მოიხსნა, მაგრამ არ მოხსნილა მოპასუხის მიერ დასმული არცერთი შეკითხვა.

მეორე მონიტორინგის პერიოდში მოსამართლეებმა თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსარჩელის მიერ დასმული შეკითხვების 15% და მოპასუხის მიერ დასმული შეკითხვების 4% მოხსნეს, ბათუმის საქალაქო სასამართლოში –

მოსარჩელის მიერ დასმული შეკითხვების 6% და მოპასუხის მიერ დასმული შეკითხვების 3%, ხოლო გორის რაიონულ სასამართლოში – მოსარჩელის მიერ დასმული შეკითხვების 11% და მოპასუხის მიერ დასმული შეკითხვების 5%.

რეკომენდაციები

იმისათვის, რათა მხარეთა თანასწორობა სრულად იქნას დაცული, მოსამართლეები, ერთი მხრივ, მათთვის მინიჭებულ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილებას უნდა იყენებდნენ, რითაც ხელს შეუწყობენ კერძო მხარის მიერ საკუთარი უფლებებით სრულყოფილად სარგებლობას. მეორე მხრივ კი, თავს უნდა იკავებდნენ იმგვარი ქმედებებისაგან, რომლებმაც შეიძლება მხარის უფლებები შელახოს. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მიკერძოებულობის საკითხში სხვა რეკომენდაცია არ აქვს, გარდა იმისა, რომ სასამართლოებმა განაგრძონ მხარეთა შორის სამართლიანი ბალანსის დაცვა.

დასკვნა

ადმინისტრაციული სამართალწარმოების მეოთხე მონიტორინგის განმავლობაში, რომელიც 2014 წლის იანვარ-ივლისის პერიოდს მოიცავს, „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველომ“ წინა მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით მთელი რიგი გაუმჯობესებები დააფიქსირა. და მაინც, კვლავ რჩება მნიშვნელოვანი ხარვეზები, რომლებიც საქართველოს სასამართლო სისტემამ უნდა გამოასწოროს.

წინამდებარე ანგარიშის მთავარი მიგნება ისაა, რომ სახელმწიფო მხარის სასარგებლოდ გადაწყვეტილი საქმეების საერთო რაოდენობა წინა მონიტორინგის პერიოდებთან შედარებით განაგრძობდა მნიშვნელოვნად შემცირებას.

ეს იყო პირველი, როცა „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მონიტორინგს რუსთავის რაიონული სასამართლო დაექვემდებარა, რამაც რიგ არასასურველ დასკვნებამდე მიგვიყვანა, განსაკუთრებით წარსულში მონიტორინგს დაექვემდებარებული სხვა რეგიონული სასამართლოების მიერ მიღწეული პროგრესის ფონზე. „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ მიერ განხორციელებული სასამართლო მონიტორინგის პროექტის მიზანი იყო, არა მხოლოდ ცალკეულ სასამართლოებში, არამედ სისტემაში არსებული პრობლემების გამოვლენა. პრობლემური სფეროები და რეკომენდაციები უნდა განზოგადდეს და მხედველობაში იქნას მიღებული სხვა სასამართლოების მიერაც.

თბილისის საქალაქო სასამართლოში მოსამართლეთა მიერ სხდომის წარმართვის მხრივ მეოთხე მონიტორინგის პერიოდი კვლავ ნაკლებად სახარბიელო იყო რეგიონული სასამართლოებთან შედარებით, რუსთავის რაიონული სასამართლოს გამოკლებით. კერძოდ, თბილისის საქალაქო სასამართლომ არადაამკმაყოფილებლად იმუშავა შემდეგ საკითხებთან მიმართებით: მთავარ სხდომის გახსნისას საქმის მოკლე შინაარსის გამოცხადება, მხარეთათვის მათი უფლებების განმარტება, სხდომის ეტაპის მნიშვნელობის განმარტება, იმ სამართლებრივი საფუძვლის გამოცხადება, რომელსაც შუალედური გადაწყვეტილებები ეფუძნებოდა, დავის მორიგებით დასრულების შეთავაზება, იმ მტკიცებულების გამოცხადება, რომლებსაც საბოლოო გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა. ეს პრობლემა პირველად მესამე მონიტორინგის პერიოდში გამოვლინდა.

აღსანიშნავია ის მომენტებიც, რომლებიც გვიჩვენებს, როგორ წარმართავდნენ მოსამართლეები საქმეთა განხილვას მესამე მონიტორინგის პერიოდში:

- საერთო ჯამში, მოსამართლეებმა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესეს სხდომებზე საქმის მოკლე შინაარსის გამოცხადება, თბილისის საქალაქო სასამართლოს გამოკლებით;
- მოსამართლეები კვლავ კარგად ახერხებდნენ სასამართლო დარბაზში წესრიგის შენარჩუნებას და როგორც წესი, არ ტოვებდნენ რაიმე პროცედურულ ეტაპს მხარეებთან წინასწარი კონსულტაციის გარეშე.
- რეგიონულ სასამართლოებში მხარეებს ძირითადად გააცნეს გარკვეული უფლებები, მაგალითად, დავის მორიგებით დასრულება, საჩივრის გამოტანის უფლება, მეორე მხარის მიერ დაყენებულ შუამდგომლობაზე აზრის გამოხატვა. თუმცა, თბილისის საქალაქო სასამართლოში ეს ხშირად არ ხდებოდა, - იქ მხარეებს უმეტესად ორ უფლებას აცნობდნენ: შუამდგომლობის დაყენების უფლებას და მოსამართლის აცილების უფლებას.
- ბათუმის და ქუთაისის საქალაქო და გორის რაიონულმა სასამართლოებმა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესეს მოსამართლეთა მიერ დავის მორიგებით დასრულების შეთავაზება. თბილისისა და რუსთავის სასამართლოებში მოსამართლეებმა დავის მორიგებით დასრულების შეთავაზების დაბალი ინიციატივა გამოიჩინეს.
- ზოგადად, მოსამართლეები კარგად ახერხებდნენ იმ მტკიცებულებების გამოცხადებას, რომელთაც მათი საბოლოო გადაწყვეტილებები ეფუძნებოდა; გარდა თბილისის და რუსთავის სასამართლოებისა.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ აკვირდებოდა მოსამართლეთა მიერ სხდომებზე როგორც ინკვიზიციურობის, ისე შეჯიბრებითობის პრინციპების დაცვას. მონიტორინგის ყველა პერიოდში, ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების გამოყენების თვალსაზრისით, მოსამართლეები ნაკლებ ინიციატივას ავლენდნენ, განსაკუთრებით ისეთ საკითხებში, როგორებიცაა: საქმეში მესამე მხარის ჩართვა; მხარეებისათვის მითითებების/რეკომენდაციების მიცემა, მხარისათვის დამატებითი ინფორმაციისა და მტკიცებულებების წარდგენის მოთხოვნა. როგორც წინა მონიტორინგის ანგარიშებში აღინიშნა, ამ სფეროებში აუცილებელია გაუმჯობესება იმ გარემოების გათვალისწინებით, რომ საქართველოში ადმინისტრაციულ საქმეებზე უფასო სახელმწიფო იურიდიული დახმარება მხარეებისათვის ხელმისაწვდომი არ არის.

ამ მონიტორინგის შედეგად მოპოვებული მონაცემები იმაზე მეტყველებს, რომ მოსამართლეები საქმეთა უმეტესობაში წარმატებით იცავდნენ მხარეთა შეჯიბრებითობისა და თანასწორობის პრინციპს. ზოგადად, ადმინისტრაციულ

დავაში მონაწილე ორივე მხარეს არგუმენტების წარდგენის თანაბარი შესაძლებლობა ჰქონდა. ამ მხრივ იკვეთება გაუმჯობესების ტენდენცია, რომელიც წინა სამი მონიტორინგის პერიოდებიდან მოყოლებული გრძელდება.

მონიტორინგს დაქვემდებარებულმა ყველა სასამართლომ მისაღები შედეგი აჩვენა სხდომათა ოფიციალური განრიგში სხდომების გამოქვეყნების კუთხით, რაც მხარეებს ეხმარება საჯარო განხილვის უფლებით სარგებლობაში. თუმცა, პრობლემები შეიქმნა სხდომების განუსაზღვრელი ვადით გადადების შემთხვევებში, რის გამოც ჩვენმა დამკვირვებლებმა გადადებულ სხდომათა გამართვის თარიღების შესახებ ინფორმაცია ვერ მოიპოვეს. ეს ტენდენცია მესამე მონიტორინგის პერიოდიდან გრძელდება. ამასთან, თბილისის საქალაქო სასამართლო ვერცერთ შემთხვევაში ვერ ახერხებდა დავის შესაბამისი მუხლების გამოქვეყნებას.

მეოთხე მონიტორინგის პერიოდმა პოზიტიური შედეგები აჩვენა სხდომების დროულად დაწყების მხრივ. განსაკუთრებით ეს ეხებოდა თბილისის და ბათუმის საქალაქო და გორის რაიონულ სასამართლოებს. ამ მხრივ ქუთაისის საქალაქო და რუსთავის რაიონულ სასამართლოებში სხდომების გვიან დაწყების შედარებით მაღალი პროცენტული მაჩვენებლები დაფიქსირდა.

და ბოლოს, ამ მონიტორინგის პერიოდში დაფიქსირებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო“ საქართველოს სასამართლო სისტემას შემდეგ რეკომენდაციებს წარუდგენს:

- უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს ადმინისტრაციულ დავაში მონაწილე მხარეთა სასამართლო პროცესში სრულყოფილად მონაწილეობის თანაბარი შესაძლებლობები. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მოსამართლის მიერ ინკვიზიციურობის უფლებამოსილების გამოყენება, რადგან ადმინისტრაციულ დავებზე სახელმწიფო უფასო იურიდიულ დახმარებას არ უზრუნველყოფს;
- მოსამართლე უნდა აცხადებდეს მტკიცებულებებს, რომლებსაც ის გადაწყვეტილების გამოტანისას ეყრდნობოდა; ამ მხრივ განსაკუთრებულ გაუმჯობესებას საჭიროებს თბილისის და ბათუმის საქალაქო და რუსთავის რაიონული სასამართლოები.
- უზრუნველყოფილი უნდა იქნას იმ სამართლებრივი საფუძვლის გამოცხადება, რომელსაც შუალედური გადაწყვეტილება ეფუძნება.

- უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს მხარეთათვის მათი უფლებებისა და სხდომის თითოეული ეტაპის მნიშვნელობის განმარტება, განსაკუთრებით სხდომაზე ადვოკატის გარეშე წარმოდგენილი კერძო მხარეებისთვის.
- მოსამართლე მხარეებს, საჭიროებისამებრ, მთავარ სხდომამდე საქმის მორიგებით დასრულებას უნდა სთავაზობდეს;
- მოსამართლე სხდომის დასაწყისში საქმის არსს მოკლედ უნდა აღწერდეს;
- უზრუნველყოფილი უნდა იქნეს განხილულ საქმეებთან დაკავშირებით კანონის შესაბამისი მუხლების სასამართლოების ვებგვერდებზე ან ელექტრონულ დაფებზე გამოქვეყნება, რათა საზოგადოებას ზოგადი წარმოდგენა შეეძქნას განსახილველ საკითხებზე საკუთრივ განხილვის დაწყებამდე;
- ქუთაისის საქალაქო და რუსთავის რაიონული სასამართლოების მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ სხდომების დროულად დაწყება.
- უზრუნველყოფილი უნდა იქნას გადადებულ სხდომათა გამართვის თარიღებისა და დროის შესახებ ინფორმაციის ყველა დაინტერესებული პირისათვის ხელმისაწვდომობა; ამასთანავე, დასაბუთებულად აიხსნას სხდომის გადადების მიზეზები, რათა თავიდან იქნეს აცილებული განხილვის გაუმართლებლად გაჭიანურება;
- მოსამართლეები უნდა უზრუნველყოფდნენ სხდომის დაგვიანებით დაწყების მიზეზის გამოცხადებას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ დაგვიანება 10 წუთს აღემატება.

დანართები

დანართი 1. დასწრებული საქმეების და სხდომების რაოდენობა

გრაფიკი 1.1 – ზოგადი ინფორმაცია

სასამართლო	დასწრებული საქმე	დასწრებული სხდომა	მოსამზადებელი სხდომა	მთავარი სხდომის გახსნა	მთავარი სხდომა	გადაწყვეტილების გამოცხადება
თბილისი	189	459	138	71	175	75
ბათუმი	30	98	27	23	21	27
ქუთაისი	37	97	28	5	37	27
გორი	6	12	6	3	3	0
რუსთავი	6	17	3	2	7	5
სულ	268	683	202	104	243	134

გრაფიკი 1.2 – შეჩერებული და განუსაზღვრელი ვადით გადადებული

	გადადებული საქმეები	საქმეები რომლებზეც შეწყდა წარმოება		
		მხარეები მორიგდნენ	დაუშვებლად იქნა ცნობილი	მოსარჩელემ გაითხოვა სარჩელი
თბილისი	80 საქმე	3 საქმე	7 საქმე	36 საქმე
ბათუმი	36 საქმე	4 საქმე	2 საქმე	9 საქმე
ქუთაისი	11	9 საქმე	4 საქმე	19 საქმე
გორი	0	16 საქმე	2 საქმე	3 საქმე
რუსთავი	0	0	0	0

დანართი 2. დასწრებული საქმეების რაოდენობა ადმინისტრაციული ორგანოების მონაწილეობით

გრაფიკი 2.1

ადმინისტრაციული ორგანო	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
საჯარო რეესტრი, საკუთრების უფლების აღიარების კომისია, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.	46	16	7	4	1
მერია, მერიის ზედამხედველობის სამსახური	31	9	9	1	3
სოციალური მომსახურების სააგენტო	8	0	2	0	0
აღსრულების ეროვნული ბიურო	10	0	1	0	0
უნივერსიტეტები/განათლების ხარისხის განვითარების ეროვნული ცენტრი	8	2	0	0	0
სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო	24	0	3	0	0
შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტრო	16	1	2	0	0
სხვა	46	2	13	1	2
	189	30	37	6	6

დანართი 3. პუნქტუალობა და საქმის განხილვის გონივრული ვადა

გრაფიკი 3.1 – დანიშნულ დროს/დანიშნულ დროზე გვიან დაწყებული სხდომების პროცენტული რაოდენობა (ყველა დასწრებული სხდომიდან):

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ დასწრებული სხდომები	459	98	97	12	17
დანიშნულ დროს დაწყებული სხდომები	366 (79.7%)	75 (76.5%)	50 (51.5%)	8 (66.7%)	5 (29.4%)
დანიშნულ დროზე გვიან დაწყებული სხდომები	93 (20.3 %)	23 (23.5%)	47 (48.5%)	4 (33.3%)	12 (70.6%)

გრაფიკი 3.2 – დანიშნულზე 10 წუთის ან მეტის დაგვიანებით დაწყებული სხდომების პროცენტული რაოდენობა (გვიან დაწყებული სხდომებიდან):

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ დასწრებული სხდომები	459	98	97	12	17
10 წუთის ან მეტის დაგვიანებით დაწყებული სხდომები	66 (14%)	6 (6.1%)	40 (41.2%)	2 (16.6%)	12 (70.6%)

გრაფიკი 3.3 – გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ სხდომის 10 წუთზე მეტად დაგვიანების მიზეზი?

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
10 წუთით ან მეტით დაგვიანებული სხდომები	66 სხდომა	6 სხდომა	40 სხდომა	2 სხდომა	12 სხდომა
მიზეზი გამოცხადდა	26 (39.3%)	2 (33.3%)	16 (40%)	1 (50%)	0 (0%)
მიზეზი არ გამოცხადდა	40 (60.7%)	4 (66.7%)	24 (60%)	1 (50%)	12 (100%)

გრაფიკი 3.4 – 10 წუთით ან მეტით დაგვიანებული სხდომების გვიან დაწყების მიზეზები:

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
10 წუთით ან მეტით დაგვიანებული სხდომები	66 სხდომა	6 სხდომა	40 სხდომა	2 სხდომა	12 სხდომა
წინა სხდომა გაგრძელდა დიდხანს	21 (31.8%)	1 (16.7%)	13 (32.5%)	1 (50%)	0
ერთ-ერთმა მხარემ დაიგვიანა	5 (7.6%)	1 (16.7%)	1 (2.5%)	0	0
სხვა	3 (4.5%)	0	0	0	0
უცნობია	37 (56.1%)	4 (66.6%)	26 (65%)	1 (50%)	1 (100%)

გრაფიკი 3.5 – რა დრო დაჭირდა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების
მისაღებად

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
საშუალო	30 დღე	44 დღე	21 დღე	22 დღე	20 დღე
მაქსიმალური	338 დღე	198 დღე	106 დღე	50 დღე	56 დღე
მინიმალური	1 დღე	1 დღე	1 დღე	1 დღე	1 დღე

დანართი 4. სხდომათა საჯაროობა

გრაფიკი 4.1 –განრიგიდან გამორჩენილი სხდომები:

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ დაკვირვებული სხდომები	459	98	97	12	17
განრიგში გამოქვეყნებული სხდომები	429 (93.5%)	87 (88.8%)	97 (100%)	12 (100%)	17 (100%)
განრიგიდან გამორჩენილი სხდომები	30 (6.5%)	11 (11.2%)	0	0	0

გრაფიკი 4.2 – დავის საგნის გამოქვეყნება:

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ განრიგში გამოქვეყნებული სხდომები	459	98	97	12	17
დავის საგანი გამოქვეყნდა	0 (0%)	65 (66,3%)	96 (99%)	10 (83.3%)	17 (100%)
დავის საგანი არ გამოქვეყნდა	459 (100%)	33 (33.7%)	21 (1%)	2 (16.7%)	0 (0%)

გრაფიკი 4.3 - საქმეები რომლებზე გამართული ერთ-ერთი სხდომა მაინც არ ჩაიწერა აუდიო ჩამწერი სისტემის მეშვეობით.

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ დაკვირვებული საქმეები	189 საქმე	30 საქმე	37 საქმე	6 საქმე	6 საქმე
ყველა სხდომა იწერებოდა	98.4% 186 საქმე	90% 27 საქმე	97.3% 36 საქმე	100 % 6 საქმე	100% 6 საქმე
ერთ-ერთი სხდომა მაინც არ იწერებოდა	1.6% 3 საქმე	10% 3 საქმე	2.7% 1 საქმე	0% 0 საქმე	0 საქმე 0%

გრაფიკი 4.4 - აძლევდა თუ არა მოსამართლე სხდომის მდივანს მითითებას აუდიო ჩამწერი სისტემის ჩართვისა და გამორთვის შესახებ?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
2.7% 5 საქმე	97.3% 184 საქმე	30% 9 საქმე	70% 21 საქმე	21.6% 8 საქმე	78.4% 29 საქმე	0% 0 საქმე	100% 6 საქმე	0% 0 საქმე	100% 6 საქმე

დანართი 5. მოსამართლის მიერ სხდომის წარმართვის პრინციპი

გრაფიკი 5.1 – გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ განსახილველი საქმე?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	130 (94.2%)	8 (5.8%)	27 (100%)	0 (0%)	28 (100%)	0 (0%)	5 (83.3%)	1 (16.7%)	4 (100%)	0 (0%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	170 (97.1%)	5 (2.9%)	21 (100%)	0 (0%)	36 (97.3%)	1 (2.7%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)	0 (0%)

გრაფიკი 5.2 – გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ სასამართლოს შემადგენლობა
(წარადგინა საკუთარი თავი)?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	125 (90.6%)	13 (9.4%)	27 (100%)	0 (0%)	28 (100%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0%)	4 (100%)	0 (0%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	164 (93.7%)	11 (6.3%)	21 (100%)	0 (0%)	36 (97.3%)	1 (2.7%)	3 (100%)	0 (0%)	6 (85.7%)	1 (14.3%)

გრაფიკი 5.3 – მიმოიხილა თუ არა მოსამართლემ საქმის არსი მოკლედ სხდომის გახსნისას?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	47 (34.1%)	91 (65.9%)	23 (85.2%)	4 (14.8%)	28 (100%)	0 (0%)	4 (66.7%)	2 (33.3%)	2 (50%)	2 (50%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	106 (60.6%)	69 (39.4%)	18 (85.7%)	3 (14.3%)	36 (97.3%)	1 (2.7%)	2 (66.7%)	1 (33.3%)	1 (14.2%)	6 (85.8%)

გრაფიკი 5.4 – გააფრთხილა თუ არა მოსამართლემ დამსწრე საზოგადოება წესრიგის დარღვევის შემთხვევაში შესაძლო ზომების გამოყენების შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	19 (13.8%)	119 (86.2%)	27 (100%)	0 (0%)	27 (96.4%)	1 (3.6%)	3 (50%)	3 (50%)	4 (100%)	0
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	38 (21.7%)	137 (78.3%)	19 (90.5%)	2 (9.5%)	31 (83.8%)	6 (16.2%)	3 (100%)	0 (0%)	6 (85.7%)	1 (14.3%)

გრაფიკი 5.5 – გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება მოსამართლის აცილების შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	110 (79.7%)	28 (20.3%)	27 (100%)	0 (0%)	28 (100%)	0 (0%)	2 (33.3%)	4 (66.7%)	4 (100%)	0 (0%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	155 (88.6%)	20(11.4%)	21 (100%)	0 (0%)	37 (100%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	3 (42.9%)	4 (57.1%)

გრაფიკი 5.6 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება შუამდგომლობების წარმოდგენის შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	კი	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	109 (80%)	29 (20%)	27 (100%)	0 (0%)	28 (100%)	0 (0%)	3 (50%)	3 (50%)	4 (100%)	0 (0%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	150 (85.7%)	25 (14.3%)	21 (100%)	0 (0%)	35 (94.6%)	2 (5.4%)	0 (0%)	3 (100%)	6 (85.7%)	1 (14.3%)

გრაფიკი 5.7 გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება საქმის მორიგებით დასრულების შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	19 (13.8%)	119 (86.2%)	26 (96.3%)	1 (3.7%)	28 (100%)	0 (0%)	4 (66.7%)	2 (33.3%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	22 (12.6%)	153 (87.4%)	21 (100%)	0 (0 %)	35 (94.6%)	2 (5.4%)	2 (66.7%)	1 (33.3%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.8 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება სარჩელის გახმოვანების (მოსარჩელის უფლება) და სარჩელის აღიარების (მოპასუხის უფლება) შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	10 (7.2%)	128 (92.8%)	21 (77.8%)	6 (22.2%)	28 (100%)	0 (0%)	1 (16.7%)	5 (83.3%)	0 (0%)	4 (100 %)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	11 (6.3%)	164 (93.7%)	16 (76.2%)	5 (23.8%)	37 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100 %)

გრაფიკი 5.9 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება მოწინააღმდეგე მხარის მიერ წარმოდგენილი შუამდგომლობების შესახებ საკუთარი აზრის გამოთქმის შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	15 (10.9%)	123 (89.1%)	20 (74.1%)	7 (25.9%)	28 (100%)	0 (0%)	1 (16.7%)	5 (83.3%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	14 (8%)	161 (92%)	16 (76.2%)	5 (23.8%)	37 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.10 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება მტკიცებულებათა უზრუნველყოფის შესახებ შუამდგომლობით მოსამართლისათვის მიმართვის შესახებ?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	10 (7.3%)	128 (92.7%)	20 (74.1%)	7 (25.9%)	28 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	12 (6.9%)	163 (93.1%)	16 (76.2%)	5 (23.8%)	36 (97.3%)	1 (2.7%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.11 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მათი უფლება სასამართლო კანცელარიაში არსებული საქმის მასალების გაცნობაზე და მათი ასლების მიღებაზე?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	16 (11.6%)	122 (88.4%)	20 (74.1%)	7 (25.9%)	28 (100%)	0 (0%)	1 (16.3%)	5 (73.7%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	11 (6.3%)	164 (93.7%)	16 (76.2%)	5 (23.8%)	36 (97.3%)	1 (2.7%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.12 - გააცნო თუ არა მოსამართლემ მხარეებს ზემოჩამოთვლილი ყველა უფლება?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	7 (5.1%)	131 (94.9%)	20 (74.1%)	7 (25.9%)	28 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	13 (7.4%)	162 (92.6%)	16 (76.2%)	5 (23.8%)	35 (94.6%)	2 (5.4%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.13 - განუმარტავდა თუ არა მოსამართლე მხარეებს მათი უფლებათა შინაარსს?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	7 (5.1%)	131 (94.9%)	24 (88.9%)	3 (11.1%)	18 (64.3%)	10 (35.7%)	0 (0%)	6 (100%)	1 (25%)	3 (75%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	10 (5.7%)	165 (94.3%)	15 (71.4%)	6 (28.6%)	26 (70.3%)	11 (29.7%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 5.14 - რა გადაწყვეტილება მიიღო მოსამართლემ მთავარი სხდომის გახსნის შემდეგ წარმოდგენილ შესაგებულთან დაკავშირებით?

სასამართლო	დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა	შესაგებელი წარმოდგენილი არ ყოფილა
თბილისი	1.6% 3 საქმე	0% 0 საქმე	98.4% 186 საქმე
ბათუმი	33.3% 1 საქმე	0% 0 საქმე	96.7% 29 საქმე
ქუთაისი	2.7% 1 საქმე	0% 0 საქმე	97.3% 36 საქმე
გორი	0% 0 საქმე	0% 0 საქმე	100% 6 საქმე
რუსთავი	0% 0 საქმე	0% 0 საქმე	100% 6 საქმე

გრაფიკი 5.15 - რა გადაწყვეტილება მიიღო მოსამართლემ მთავარი სხდომის გახსნის შემდეგ წარმოდგენილ შუამდგომლობასთან დაკავშირებით?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა	დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა	დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა	დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა	დააკმაყოფილა	არ დააკმაყოფილა
56.4% 22 საქმე	43.6% 17 საქმე	66.7% 10 საქმე	33.3% 5 საქმე	80% 12 საქმე	20% 3 საქმე	-	-	-	-

გრაფიკი 5.16 – გამოტოვა თუ არა მოსამართლემ სხდომის რომელიმე ეტაპი მხარეებთან შეთანხმების გარეშე?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
189 საქმე		30 საქმე		37 საქმე		6 საქმე		6 საქმე	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
2 (1.1%)	187 (98.9 %)	0 (0%)	30 (100%)	0 (0%)	37 (100%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0 %)	6 (100%)

გრაფიკი 5.17 – სხდომის ერთი ეტაპიდან მეორეზე გადასვლისას აცხადებდა თუ არა მოსამართლე შემდეგ ეტაპს?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
189 საქმე		30 საქმე		37 საქმე		6 საქმე		6 საქმე	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
187 (98.9 %)	2 (1.1%)	0 (0%)	30 (100%)	0 (0%)	37 (100%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0 %)	6 (100%)

გრაფიკი 5.18 - განუმარტავდა თუ არა მოსამართლე მხარეებს სხდომის ეტაპების მნიშვნელობას?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
17.5% 33 cases	82.5% 156 cases	60% 18 cases	40% 12 cases	100% 37 cases	0% 0 cases	33.3% 2 cases	66.7% 4 cases	83.3% 5 cases	16.7% 1 cases

გრაფიკი 5.19 - სამართლებრივად ასაბუთებდა თუ არა მოსამართლე განჩინებებს?

სასამართლო	კი	არა	განჩინება არ გამოცხადებულა
თბილისი	45.5% 86 საქმე	8.5% 16 საქმე	87 საქმე
ბათუმი	100% 28 საქმე	0% 0 საქმე	2 საქმე
ქუთაისი	100% 23 საქმე	0% 0 საქმე	14 საქმე
გორი	100% 6 საქმე	0% 0 საქმე	0
რუსთავი	83.3% 5 საქმე	16.7% 1 საქმე	0

გრაფიკი 5.20 – იცავდა თუ არა მოსამართლე წესრიგს სხდომათა დარბაზში?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
96.3%	3.7%	96.7%	3.3%	100%	0%	100%	0%	100%	0%
182	7	29	1	37	0	6	0	6	0
საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე

გრაფიკი 5.21 – იყო თუ არა იმის ვარაუდის საფუძველი, რომ მოსამართლე სიღრმისეულად არ იცნობდა საქმის მასალებს?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
1.6%	98.4%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%
3	186	0	30	0	37	0	6	0	6
საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე

გრაფიკი 5.22 – შედიოდნენ/გამოდიოდნენ თუ არა დავის მხარეები ან/და სხვა პირები სხდომის დარბაზში სხდომის მიმდინარეობისას?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
1.1%	98.9%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%
2	187	0	30	0	37	0	6	0	6
საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე

გრაფიკი 5.23 – გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებისას
გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ გადაწყვეტილების გასაჩივრების
პროცედურები?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
96.8%	3.2%	100%	0%	97.3%	2.7%	100%	100%	100%	0%
183 საქმე	6 საქმე	30 საქმე	0 საქმე	36 საქმე	1 საქმე	6 საქმე	0 საქმე	6 საქმე	0 საქმე

გრაფიკი 5.24 – გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებისას
გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ, რომელ მტკიცებულებებს დაეყრდნო?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
25.9%	74.1%	60%	40%	100%	0%	100%	0%	33.3%	66.7%
49 საქმე	140 საქმე	18 საქმე	12 საქმე	37 საქმე	0 საქმე	6 საქმე	0 საქმე	2 საქმე	4 საქმე

გრაფიკი 5.25 – გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის გამოცხადებისას
გამოაცხადა თუ არა მოსამართლემ მისი სამართლებრივი საფუძველი?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
54%	56%	66.7%	33.3%	100%	0%	100%	0%	66.7%	33.3%
102 საქმე	87 საქმე	29 საქმე	1 საქმე	37 საქმე	0 საქმე	6 საქმე	0 საქმე	4 საქმე	2 საქმე

გრაფიკი 5.26 – შესთავაზა თუ არა მოსამართლემ მხარეებს მორიგება?⁴⁶

სასამართლო	მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე			მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე		
	კი	არა	ერთ-ერთი მხარე არ ესწრებოდა სხდომას	კი	არა	ერთ-ერთი მხარე არ ესწრებოდა სხდომას
თბილისი	19.6% 27 hearings	68.8% 95 hearings	11.6% 16 hearings	19.4% 34 hearings	69.7% 122 hearings	10.9% 19 hearings
ბათუმი	96.3% 26 hearings	0% 0 hearings	3.7% 1 hearings	90.5% 19 hearings	4.8% 1 hearings	4.7% 1 hearings
ქუთაისი	96.4% 27 hearings	3.6% 1 hearings	0% 0 hearings	81.1% 30 hearings	16.2% 6 hearings	2.7% 1 hearings
გორი	66.6% 4 hearings	16.7% 1 hearings	16.7% 1 hearing	66.7% 2 hearings	33.3% 1 hearings	0% 0 hearing
რუსთავი	0% 0 hearings	75% 3 hearings	25% 1 hearings	0% 0 hearing	100% 7 hearings	0% 0 hearings

⁴⁶ ეს სტატისტიკური მონაცემები მოიცავს დამატებით იმ საქმეებს, რომლებიც დასრულდა მორიგებით.

დანართი 6. ინკვიზიციურობის პრინციპი

გრაფიკი 6.1 – ჩააბა თუ არა მოსამართლემ საქმეში მესამე პირები საკუთარი ინიციატივით?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	15 (10.9%)	153 (89.1%)	0 (0%)	27 (100%)	0 (0%)	28 (100%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	11 (6.3%)	164 (93.7%)	0 (0%)	21 (100%)	0 (0%)	27 (100%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 6.2 – გამოითხოვა თუ არა მოსამართლემ დამატებითი ინფორმაცია/მტკიცებულებები საკუთარი ინიციატივით?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	17 (12.3%)	121 (87.7%)	4 (14.8%)	23 (85.2%)	4 (14.3%)	24 (85.7%)	1 (16.7%)	5 (83.3%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	11 (6.3%)	164 (93.7%)	1 (4.8%)	20 (95.2%)	8 (29.6%)	19 (70.4%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 6.3 – მისცა თუ არა მოსამართლემ მხარეებს რაიმე სახის რჩევა/რეკომენდაცია?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	24 (17.4%)	114 (82.6%)	20 (74.1%)	7 (25.9%)	8 (28.6%)	20 (71.4%)	6 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	12 (6.9%)	163 (93.1%)	2 (9.5%)	19 (90.5%)	3 (11.1%)	24 (88.9%)	3 (100%)	0 (0%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 6.4- მოიწვია თუ არა მოსამართლემ საკუთარი ინიციატივით
ექსპერტი/სპეციალისტი/მოწმე/თარჯიმანი?

	თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე	5 (3.6%)	133 (96.4%)	0 (0%)	27 (100%)	2 (7.1%)	26 (92.9%)	0 (0%)	6 (100%)	0 (0%)	4 (100%)
მთავარი სხდომის გახსნის ეტაპზე	4 (2.3%)	171 (97.7%)	0 (0%)	21 (100%)	0 (4.5%)	27 (95.5%)	0 (0%)	3 (100%)	0 (0%)	7 (100%)

გრაფიკი 6.5 - განუმარტავდა თუ არა მოსამართლე მხარეებს სხდომის ეტაპების
მნიშვნელობას?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
33 (17.5%)	156 (82.5%)	18 (60%)	12 (40%)	37 (100%)	0 (0%)	2 (33.3%)	4 (66.7%)	5 (83.3%)	1 (16.7%)

გრაფიკი 6.6 - ადგენდა თუ არა მოსამართლე რაიმე მნიშვნელოვან გარემოებას
მხარეთათვის კითხვების დასმისას?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
84.8%	15.2%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%
134	24	30	0	37	0	6	0	6	0
საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე

გრაფიკი 6.7 - იჩენდა თუ არა მოსამართლე ინიციატივას?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
58.7%	41.3%	66.7%	33.3%	97.3%	2.7%	66.7%	33.3%	0%	100%
111	78	20	10	36	1	4	2	0	6
საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე	საქმე

გრაფიკი 6.8 – მოსამართლის მიერ დასმული შეკითხვების რაოდენობა:

თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
5	4	6	3	2

დანართი 7. მხარეთა თანასწორობა (შეჯიბრებითობის პრინციპი)

გრაფიკი 7.1 – რამდენი შუამდგომლობა დააყენა მოსარჩელემ და მათგან რამდენი დაკმაყოფილდა?

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ მოსარჩელის მიერ დაყენებული შუამდგომლობები	122 შუამდგომლობა	29 შუამდგომლობა	43 შუამდგომლობა	12 შუამდგომლობა	6 შუამდგომლობა
შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა	62.3% (76 შუამდგომლობა)	86.2% (25 შუამდგომლობა)	81.4% (35 შუამდგომლობა)	50% (6 შუამდგომლობა)	66.7% (4 შუამდგომლობა)
შუამდგომლობა არ დაკმაყოფილებულა	37.7% (46 შუამდგომლობა)	13.9% (4 შუამდგომლობა)	18.6% (8 შუამდგომლობა)	50% (6 შუამდგომლობა)	33.3% (2 შუამდგომლობა)

გრაფიკი 7.2 – რამდენი შუამდგომლობა დააყენა მოპასუხემ და მათგან რამდენი დაკმაყოფილდა?

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
სულ მოპასუხის მიერ დაყენებული შუამდგომლობები	50 შუამდგომლობა	25 შუამდგომლობა	31 შუამდგომლობა	5 შუამდგომლობა	-
შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა	76% (38 შუამდგომლობა)	96% (24 შუამდგომლობა)	83.9% (26 შუამდგომლობა)	40% (2 შუამდგომლობა)	-
შუამდგომლობა არ დაკმაყოფილებულა	24% (12 შუამდგომლობა)	4% (1 შუამდგომლობა)	36% (16.2 შუამდგომლობა)	60% (3 შუამდგომლობა)	-

გრაფიკი 7.3 – იყო თუ არა იმის ვარაუდის საფუძველი რომ მოსამართლე იყო მიკერძოებული?

თბილისი		ბათუმი		ქუთაისი		გორი		რუსთავი	
კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა	კი	არა
0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%	0%	100%
0 საქმე	189 საქმე	0 საქმე	30 საქმე	0 საქმე	37 საქმე	0 საქმე	6 საქმე	0 საქმე	6 საქმე

გრაფიკი 7.4 – მოხსნა თუ არა მოსამართლემ რომელიმე მხარის შეკითხვა?

	მოსამზადებელი სხდომის ეტაპზე		
სასამართლო	მოსარჩელე	მოპასუხე	არცერთს
თბილისი	3.7% 7 საქმე	1.6% 3 საქმე	94.7% 179 საქმე
ბათუმი	0% 0 საქმე	0% 0 საქმე	100% 30 საქმე
ქუთაისი	2.7% 1 საქმე	10.8% 4 საქმე	86.5% 32 საქმე
გორი	0% 0 საქმე	0% 0 საქმე	100% 6 საქმე
რუსთავი	0% 0 საქმე	16.7% 1 საქმე	83.3% 5 საქმე

დანართი 8. დავის შედეგები

გრაფიკი 8.1 – ადმინისტრაციული ორგანოს მხარის სტატუსი:

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
ადმინისტრაციული ორგანო იყო მოსარჩელე	1.6% 3 საქმე	0% 0 საქმე	16.2% 6 საქმე	0% 0 საქმე	0% 0 საქმე
ადმინისტრაციული ორგანო იყო მოპასუხე	98.4% 186 საქმე	100% 30 საქმე	83.8% 31 საქმე	100% 6 საქმე	100% 6 საქმე

გრაფიკი 8.2 – დაკმაყოფილდა თუ არა სარჩელი?

	თბილისი	ბათუმი	ქუთაისი	გორი	რუსთავი
დაკმაყოფილდა	61.4% 116 საქმე	26.7% 8 საქმე	29.7% 11 საქმე	33.3% 2 საქმე	66.7% 4 საქმე
დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ	24.3% 46 საქმე	50% 15 საქმე	16.2% 20 საქმე	33.3% 2 საქმე	33.3% 2 საქმე
არ დაკმაყოფილდა	14.3% 27 საქმე	23.3% 7 საქმე	54.1% 6 საქმე	33.3% 2 საქმე	0% 0 საქმე